БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРНИАР НЭГЭДЭГТЫ!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Советэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

№ 185(5077)
Суббото
Сентябриин 14
1946 он

Сэн 20 мүнгэн

Нүхэр колхозник! Таряа хуряахадаа килограммшье оорохо гээхэ гээшэ Эхэ орондоо тойбо татаһан хэрэг мүн. Тиимэһээ байһан таряагаа бишиханшье гээлтэгүйгөөр, бултыень суглуулжа абаха ёһотойбди.

Ороохо таряа гээхэ ябадалтай эрид тэмсэхэ

Ургуулһан таряагаа гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряан абаха гэшэ колхозно таряашадай ба хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй нангин зорилго болоно. Талха таряа хадаа арад зоной билтарма баян байдалай үндэһэ һуури юм, тэрэ болбол манай баялиг, шэнэ Сталинска табанжэлдэ арадай ажахые һэргээн бодхоохын ба хүгжөөхын түлөө тэмсэлдэ манай гайхамшагта зэбсэгүүдэй нэгэниинь болоно гэжэ советскэ арад зон һайнаар ойлгоно. Тиимэһээ, ургуулһан ургасаа саг болзортонь, эшханшье гээнгүйгөөр хуряажа абаха ябадал тон шухала хэрэг мүн.

Гэбэшье, сентябриин 10-да республикын колхозууд юрдөөл 45,9 процент талмайһаа таряа хадаһан байна. Таряа хуряалгын темп тоншье хангалтагүй байһаар. Тиихэтэй хамта һурилэлгэ ба таряа сохилго тон һуляар ябуулагдана. Яруунын, Түнхэнэй ба Хэжэнгын аймагуудта таряа хуряалгын хүдэлмэри илангаяа муугаар эмхидхэгдэнхэй. Тэдэ аймагууд сентябриин 10-да миил 28—29 процент талмайһаа таряа хадаһан байха юм.

Гадна, республикын олохон колхозуудаар таряа хуряалгые удааруулхаһаа байтагай, хуряахадаа шанар сахидаггүй ябадал гарана. Тэрээнһээ боложо колхозуудай поли дээгүүр хүсэд хуряагдаагүй таряан ба колос ехээр үлэнэ.

Ториин аймагта мүнөө жэл һайн ургаса гараһан байбашье, тэрэнээ гээлтэгүйгөөр хуряажа абаха ябадал хангагданагүй. Тус аймагта таряа хадалга ба һүрилэлгэ, сохилгын хоорондо угаа ехэ забһар гаргагдана. Хадагдаһан таряанай оройдоол 35 процент һурилэгдэһэн байха юм. Энээнһээ боложо таряанай гутаха ба гээгдэхэ ябадал олоор үзэгдэнэ.

Тэрээнһээ байтагай, мүнөө жэлдэ таряан ехэ набтараар ургаба гэжэ шалтаад, ургаса хуряалгада тон хамжагүйгөөр хандадаг гэмтэ ябадал ехэ олон нютагуудта үзэгдэһэн байна.

Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхоздо таряа хуряалга тон муугаар ябажа байһан мүртөө, хадагдаһан таряанайнь арай гэжэ арба гаран процент боогдожо бухаллагдаһан ба 200 шахуу гектарта жатхаар хадагдаһан таряан бухал янзаараа хэбтэнэ. Тэрэнь бороондо гутажа, ургажа эхилжэ байна. Тус колхоздо хүдэлмэрилжэ байһан Афанасий Кокориной комбайнын агрегат хуряалгые тон һулаар ба шанаргүйгөөр ябуулна. Нэгэ дүрбэлжэн метртэ 80 колос үлэһэн ушар баримта тус колхоздо үзэгдэнэ. Иимэ ехэ гээлтэ боложо байхада, морин ба гар тармуур табигдаагүй, колос суглуулга эмхидхэгдээгүй байна.

Иимэ байдалые саашадаа тэсэжэ болохо гээшэ гү? Яажашье болохогүй.

Олон колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд болон таряанажалай бригадын бригадирнууд, звеное даагшад колхознигуудай хэһэн ажал хүдэлмэрие тушаажа абахадаа шанарыень хүсэд һайнаар шалганагүй. Тэдэнэр муугаар хадаһан, боохон гү, али тарилгын бусад хүдэлмэринүүдые хангалтагүй шанартайгаар хэһэн колхознигуудта эрид хэмжээ абадаггүй байха юм. Тиимэ дээрэһээ колхозуудай поли дээрэ угаа ехэ таряан, колос үлэдэг байна.

Гээгдэһэн колосуудые суглуулха ябадал олон центнер таряа суглуулжа абаха арга олгоно. Энэ талаар Байкало-Кударын аймагай Шерашевска эхин һургуулиин һурагшад ба пионернүүд жэшээтэ үүсхэл гаргаба. Августын 18-да тус һургуулиин һурагшанар багшанар Березовская ба Капустина гэгшэдэй хүтэлбэри доро «Байкал» колхозой поли дээрэ гаража, гээгдэһэн колосуудые суглуулаад, 60 гаран килограмм сэбэр таряа колхоздо тушаагаа. Тэдэнэр мүнөө 120 килограмм суглуулаад байна. Мүн тус аймагай Оймуровска хүсэдбэшэ дунда һургуулиин һурагшад—200 килограмм, Кударинска дунда һургуулиин һурагшад нэгэ центнер суглуулаа. Тэрэшэлэн Сэлэнгын аймагай һургуулинуудай һурагшад энэ үүсхэлые дэмжэжэ, колхозуудай полинууд дээрэ гээгдэһэн колосуудые эдибхитэйгээр суглуулна. Колос суглуулгые хаа-хаанагүй эмхидхэхэ тон шухала.

Таряае ток дээрэһээ бэлэдхэлэй пунктда гү, али тарилгын үрһэ хаахаяа зөөжэ абаашаха үедэ таряа талханай ехэ хоролтодо ородог ушарнууд бии.

Сохигдоһон таряанай too бүридхэлые үдэр бүри, тон шангаар хэжэ байха шухала. Энэ хадаа ороохо таряанай гээлтэ хоролтогүй байхын түлөө тэмсэл болоно. Too бүридхэлые хээгүй байбал, таряае үрихэ, гээхэ, хулгайлха ябадалда хүргэдэг.

Ороохо таряае гээхэ, үрихэ, хулгайлха ябадал манай колхозуудай экономическа хүсые һулааруулха байна. Иимэ ехэ гэмтэ ябадал хэгшэдые хайра гамгүйгөөр хэһээхэ хэрэгтэй.

Шэнэ Сталинска табанжэлэй түрүүшын жэл болохо мүнөө жэлэй ургаса хадаа агууехэ зохёон байгуулха хүдэлмэринүүдые бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ угаа ехэ удхашанартай байна. Энэ болбол ургаһан таряае саг соонь ба гээлтэгүйгөөр хуряажа абахые бүхы колхознигууд, колхозууд ба совхозууд, бүхы газартаряалангай органуудай хүтэлбэрилэгшэд, хүдөөгэй бүхы партийна комсомольско ба советскэ эмхи зургаануудые уялгана.

Партиин Центральна Комитет болбол һаяын үдэрнүүдтэ республикын ажал хэрэгые илангаяа хүдөө ажахын талаар, һайжаруулан табихын эрилтэ областной партийна организациин урда табиба.

Мэнэ һаяхан болоһон партиин Областной Комитедэй XXIV пленум хадаа манай хүдэлмэридэ байһан бүхы дутуу дундануудые большевистскэ шүүмжэлэл хэжэ зайлуулан усадхахые бүхы коммунистнуудые уряалба.

Хүдөө ажахын гол шухала хүдэлмэринүүдэй нэгэн болохо таряа хуряалгадахи гээгдэлые дары усадхажа таряа хуряалгые түргэнөөр ба гээлтэгүйгөөр дүүргэжэ, гүрэнтэйгөө сүм тоосохо ба сэбэр үрһэ хүрэнгэ хүсэд хааха ябадал шухалын шухала зорилго болоно.

БМАССР-эй Министрнүүдэй Советтэ

БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет болбол Шэнэ-Брянска МТС (директорынь Петрикей) ба Ехэ-Куналейн МТС (директорынь Юринский) парай хоёрдохи хахалалгын хүдэлмэрие тон хангалтагүйгөөр бэелүүлжэ байна гэжэ тэмдэглэбэ. Сентябриин 1-эй мэдээгээр парые хоёрлохо хүдэлмэрие Ехэ-Куналейн МТС миил 30,5 процент ба Шэнэ-Брянска МТС 80 процент дүүргэһэн байгаа. Тус МТС-үүдэй директорнүүд нүхэд Юринский ба Петрикей гэгшэд үндэр ургасын түлөө тэмсэлдэ шиндхэхы үүргые гүйсэдхэхэ ёһотой парай ба намарай парай хахалалгын хүдэлмэридэ харюусалгагүйгөөр хандаһан байна гэжэ Министрнүүдэй Совет тэмдэглэбэ.

МТС-үүдэй директорнууд Юринский ба Петрикей гэгшэдэй мэдүүлгэнүүдые анхаралдаа абажа, парые хоёрлохо түсэбые сентябриин 20-һоо хожом бэшэ, мүн намарай пар хахалалгын түсэбые октябриин 5-да дүүргэхые тус МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэдые уялгалба.

Гүрэндөө таряа ба хүдөө ажахын бусад продуктнуудые шэрэхэ талаар республикын колхозуудта туһалхын тула республикын предприятинууд, албан газарнууд ба организацинуудай 50 ашаанай автомашинануудые хабаадуулха. Эдэ машинануудые колхозуудай таряа ба хүдөө ажахын бусад продуктнуудые бэлэдхэлэй пунктнуудта шэрэхэ ябадалда ашаглаха гэжэ Министрнүүдэй Совет тогтообо. Тиихэтэй хамта, тонно хахадай ашаанай машинада 4000 тонно-километр ба гурбан тонныи машинада 8000 тонно километр хэмжээнэй таряа ба хүдөө ажахын бусад продуктнуудые шэрэхэ уялгата даалгабари тогтооһон байна.

Зэдэ, Тори, Закаменай аймагуудта Джидокомбинадһаа 10 автомашина, Иволгын аймагта—авиаотряд, шэлэй завод ба Улан-Удэ городой домоуправлениһээ хамта 5 автомашина гаргаха гэхэ зэргээр машинын хубаари табигдаһан байха юм.

СССР-эй Министрнүүдэй Советтэ

1946 ондо колхозно малажалые дэбжүүлхын түлөө республиканууд, хизаарнууд, областьнууд ба районуудай ябуулһан Бүхэсоюзна социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүд тухай

Колхозно малажалые дэбжүүлхын түлөө ябуулагдаһан Бүхэсоюзна социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүдые хаража үзөөд, СССР-эй Министрнүүдэй Совет болбол адуу малые үбэлжүүлхэ ба малажалые хүгжөөхэ эрхим результадуудые түйлахын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ 1946 оной июниин 1-нэй байдалаар доро дурсагдаһан республиканууд, хизаарнууд, областьнууд, районууд илажа гараба гэжэ тоолоод, тогтоохонь хадаа:

1. ОБЛАСТЬНУУД, ХИЗААРНУУД БА РЕСПУБЛИКАНУУДААР:

а). ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан тугуудые мүнгэн шан үгэстэйгөөр барюулха гэбэл:

Нэгэдэхи мүнгэн шангые: Киргизскэ ССР-тэ, Казахска ССР-эй Гурьевска областьдо.

Хоёрдохи мүнгэн шангые:
Туркменскэ ССР-тэ,
Сталинградска областьдо,
Дагестанска АССР-тэ,
Казахска ССР-эй Актюбинска областьдо,
Омско областьдо;

б). Колхозно малажалые дэбжүүлхэ тушаа һайнаар хүдэлмэрилһыень тэмдэглэхэ гэбэл: Азербайджанска ССР, Астраханска, Крымскэ, Днепропетровско, Грозненско, Сталинска, Челябинска, Молотовско областьнууд, Кабардинска ба Удмуртска АССР-нүүд Красноярска, Алтайска хизаарнууд ба Казахска ССР.

2. РАЙОНУУДААР:

ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан тугуудые мүнгэн шан үгэстэйгөөр барюулха гэбэл:

Сталинградска областиин Сарпинска райондо,
Крымскэ областиин Красногвардейскэ райондо,
Казахска ССР-эй Карагандинска областиин, Каркарлинск райондо,
Казахска ССР-эй Гурьевска областиин Новобогатинска райондо
Казахска ССР эй Баруун-Казахстанска областиин Джангалинска районд,
Армянска ССР-эй Калининска районд,
Ростовско областиин Целинскэ районд,
Азербайджанска ССР-эй Таузска районд,
Дагестанска АССР-эй Хунзахска районд,
Тюменскэ областиин Викуловска районд,
Омско областиин Щербакульска районд,
Челябинска областиин Вароненска районд,
Новосибирскэ областиин Северно районд,
Московско областиин Луховицка районд,
Красноярска хизаарай Хакасска автономно областиин Аскизска районд,
Узбекскэ ССР-эй Самаркандска областиин Нуратинска районд,
Свердловско областиин Серовско районд,
Украинска ССР-эй Сталинска областиин Приморско районд,
Украинска ССР-эй Днепропетровско областиин Васильевскэ районд,
Украинска ССР-эй Полтавска областиин Кобелякска районд.

3. 1946 оной июниин 1-дэ гараһан дүнгүүдээр колхозно малажалые дэбжүүлхын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ илаһан областьнууд, хизаарнууд, республиканууд болон районуудые шагнахын тулада, 2,5 миллион түхэриг мүнгэ 1946 оной гурбадахи кварталда СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй резервнэ фондһоо СССР-эй малажалай Министерстводэ гаргажа үгэхые СССР-эй финансын Министерствые уялгалха.

ПОЛИ ДЭЭРЭ ГЭЭГДЭҺЭН ТАРЯА ТҮҮНЭ

Байкало-Кударын аймагай Шерашевска эхин һургуулиин пионернүүдэй уряалые дэмжэһэн тус аймагай бусад һургуулинуудай пионернүүд ба һурагшад колхозуудай поли дээрэ гээгдэһэн таряанай колос суглуулха ябадалда үргэнөөр оролсожо байна. Жэшээлхэдэ, Оймурска хүсэдбэшэ дунда һургуулиин 100 һурагшад пионервожата Черниговскаягай хүтэлбэри доро дүрбэ дахин колхозой поли дээрэ гаража колос түүгбэ. Тэдэнэр 200 килограмм таряа түүжэ суглуулһан байха юм.

Мүн Кударын дунда һургуулиин 106 һурагшад занятиин һүүлээр поли дээрэ гаража, гээгдэһэн таряанай колос түүлгые эмхидхэжэ, 1 центнер ороохо суглуулба.

Тэрэшэлэн Сэлэнгын аймагай һургуулинуудай һурагшад пионернүүд эдэнэй үүсхэлээр мүн гээгдэһэн колос түүлгые эмхидхээ. Партиин 18 съездын нэрэмжэтэ колхозой һургуулиинхид бүгэдэ 50 хүн гээгдэһэн таряанай колос түүлгэдэ гаража, 19 мешок колос түүгээ. «Авангард» гэжэ колхозой һургуулиинхид багша Безбановагй хүтэлбэреэр 1 гектар таряе гараараа хадаһан байна.

Комсомолецууд воскреснигтэ бэлэдхэнэ

Гүрэндэ таряа ба овощь тушааха талаар сентябриин 15-да эмхидхэгдэхэ комсомольско-залуушуулай воскреснигтэ манай республикын залуушууд, комсомолецууд үргэнөөр хабаадаха юм.

Иволгын ба Заиграйн аймагуудай колхозуудта туһалхаар Улан-Удэ городһоо гарахаяа 350 хүн бэлдэжэ байна.

Кяхтын аймагта комсомолецууд, эдибхитэд—10 хүн колхозуудта эльгээгдээ. Тэдэнэр колхозууд дээрэ улаан ашаануудые эмхидхэхэ байна. Жэшээлхэдэ, воскреснигэй үдэртэ Ульяновай нэрэмжэтэ колхоз улаан ашаае хоёр дахин, «Пограничник» ба «Красное знамя» колхозууд тус бүри нэгэ дахин ябуулхаар бэлэдхээд байна.

Сэлэнгын аймагай центрһээ 50 хүн «Коминтерн» колхоздо туһалхаар гараха юм.

М. БАВЫРИНА.

Адуу малай дулаан байра

Иволгын аймагай «Авангард» гэжэ колхоз адуу малаа дулаан байраар хангахын тула малай байрануудые заһабарилжа байна. Мүнөө 70 толгой малай багтаха дулаан байра барижа байна. Барилгань сентябрь һара соо дүүргэгдэхэ юм.

Республикын аймагуудаар таряа хуряалгын, намарай тарилгын ба намарай пар хахалалгын ябаса тухай

БМАССР-эй Газартаряалангай Министерствын мэдээн

(Сентябриин 10-най мэдээгээр).

Аймагууд	Ороохото культура хадалга (процентээр)	Комбайнаар хуряалга (гек)	Һүрилэлгэ (гектар)	Сохилго (гектар)	Намарай тарилга (проц.)	Намарай пар хахалалга (гектар)
Курумканай	80,6	223	3587	2620	—	—
Закаменай	66.9	584	375	1222	44,8	84
Баргажанай	64.1	940	1236	1517	—	—
Бичурын	59.8	5659	6169	7931	68,5	158
Зэдын	5[illegible].3	1997	813	2041	26,6	117
Ториин	55.6	1032	2395	2110	100.1	112
Сэлэнгын	50,3	3223	2537	[illegible]877	60,4	292
Кударын	49,3	1532	4006	3001	26.3	35[illegible]
Кяхтын	49,1	606	848	847	—	—
Кабанскын	48,6	435	1065	908	100,5	137
Б.-Кударын	4[illegible].7	841	1515	1704	80,1	67
Прибайкальска	42,6	233	873	755	44,3	6
Тарбагатайн	42,3	1600	2815	3152	70.2	527
Мухаршэбэрэй	[illegible]0,4	4545	1189	4645	50 8	267
Иволгын	36,3	1392	1150	15[illegible]3	55,5	30
Заиграйн	35,5	2335	69	2[illegible]33	29,9	71
Хоринн	3[illegible],1	1221	—	1221	46 6	—
Хэжэнгын	28.8	2255	—	1515	—	176
Гүнхэнэй	27,9	861	363	1423	34,0	—
Яруунын	18,6	534	—	534	38,6	—
Баунтын	мэдээ абтаагүй.		—	—	—	—
Х-Баягалай	мэдээ абтаагүй.		—	—	—	—
Ахын	мэдээ абтаагүй.		—	—	—	—
хамта	45,9	32359	31005	44949	52,7	2403

Тракторна хүдэлмэриин жэлэй түсэб дүүргэбэ

Манай республикын 15 МТС-үүд тракторна хүдэлмэринүүдэй жэлэй түсэбые дүүргэбэ.

Сүхын МТС—152 процент, Жиримскэ—127 процент, Саянтын—127 процент гэхэ мэтэ жэлэйнгээ түсэбые түлүүлэн бусадшье МТС-үүд дүүргэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улан-Удын мебельнэ фабрика дээрэ 10 жэл соо ажаллаһан хуушанай хүдэлмэришэн нүхэр И. Беленков гэгшэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадалсаад армиһаа бусажа ерэһэнэйнгээ һүүлээр хуушан ажалдаа ороһон байгаа. Тэрэ хадаа һара бүриин даалгабарие 178 процент хүртэр дүүргэдэг байна.

И. Красавцевай фото.

ОГОРОДОЙ БАЯН УРГАСА

Иволгын аймагай «Осоавиахим» колхозой огородой бригада колхоз соо эрхим бригада гэжэ тоологдоно. Тус бригадынхид социалистическэ мүрысөөндэ үргэнөөр хабаадалсажа, эрхим амжалтануудые түйлаба. Огородойнгоо газарые һайнаар үтэгжүүлһэн, уһалһан ба буртаг үбһыень түүһэнэйнгээ ашаар энэ жэлдэ огородой үндэр ургаса хүлеэбэ.

Мүнөө энэ колхоз гүрэндэ үгэрсэ тушааха даалгабаряа дүүргэхэһээ гадна, 150 мянган түхэригэй үгэрсэ худалдаба. Тэрээнһээ, гадна, колхознигуудай ажалта үдэртэ 50 центнер үгэрсэ хубааһан байна.

Овощь тушаалга

Тарбагатайн аймагай «Гигант» колхоз энэ жэлдэ овощь ба хартаабхын баян ургаса абаба. Тус колхоз түсэбэй ёһоор гүрэндэ 78 пүүд үгэрсэ тушааха байһан аад, 90 пүүд, 47 пүүд помидор тушаагаа. Мүн түсэбһөө гадуур 6 пүүд һонгино тушааба. Мүнөө энэ колхоз капустын шэнэ ургасаһаа түрүүшын центнернүүдые гүрэндэ тушаажа эхилээ.

Л. ТАРХАЕВ.

Улаан туг барюулагдаба

Яруунын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой һүнэй-товарна фермые даагша Ц. Доржиева гэгшэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө 130 процент дүүргэһэн байна. Иимэһээ тус фермэдэ колхозой правлениин ба парторганизациин дамжуулгын Улаан туг барюулагдаба.

Тус фермынхид малайнгаа байрые үбэлдэ һайнаар бэлэдхэхэ уялга абаад, эршэмтэйгээр хүдэлмэрилнэ.

Агитбригада

ВЛКСМ-эй Кударын айкомоор эмхидхэгдэһэн комсомольско агитбригада аймагай 8 колхозуудта ябаба. Агитбригада болбол үбһэ ба таряа хуряалгын хүдэлмэридэ ябагшадта, зүжэг наада, дуу гэхэ мэтые харуулба.

Тус бригада 10 концерт харуулаа. Мүн СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб тухай колхознигуудта 5 лекци уншагдаа. «Дайшалхы хуудаһанууд» 9 дахин гаргаһан ба ниитын хүдэлмэри эмхидхэхэ ябадалдань колхозуудай комсомольско организацинуудта туһалба.

Түрүү бригада түсэбөө дүүргэбэ

Итанцын МТС-эй мүрысэжэ байгаа тракторна бригаданууд соо Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ хүдэлмэрилжэ байһан Милетьевэй бригада түрүү һуури эзэлнэ. Энэ бригада тракторна хүдэлмэриингөө жэлэй түсэбые 102 процент гүйсэдхөө. Илангаяа, Спирин гэгшэ бригада соогоо илгарна, энэ хадаа өөрынгөө трактораар 150 гектар хахалха түсэбтэй байһан аад, 219 гектар хахалжа, 324 килограмм тоһо алмаба. Мүн Балганский гэгшэ 125 гектарай орондо 213 гектар хахалаад, 112 килограмм тоһо хямгадан алмаа.

ХОМОР НОМУУД

Гүрэнэй литературна музейн библиотекэ XVIII зуунай театральна пьесүүдэй хомор коллекцие оложо абаба. Энэ коллекциин олонхи номуудынь нэгэдэхи хэблэлэй байха юм. Эдэнэй дунда—1787 оной «Фигарова гэрлэлгэ» гэжэ Бомарше гэгшын комедие ород хэлэн дээрэ оршуулһан түрүүшын оршуулга бии. «Титовын зөөлэн зан» гэжэ Метастазиин итальянска оперын хэблэл, Екатерина II зохеоһон «Госпожа Ворчалкинагай ой» гэжэ комеди, 1752 ондо хэблэгдэһэн М. Ломоносовой «Демофонт» гэжэ трагеди ба бусад бии.

Мүн тэрэшэлэн 1813 ондо гараһан В. А. Жуковскиин зохеоһон «Дууша хүн ородуудай сэрэгүүдэй байранда» гэһэн номой нэгэдэхи хэблэлые оложо абаба. Тэрээнһээ гадна, XVI зуунай ба XVII зуунай хомор хэблэлнүүд библиотекээр худалдажа абтанхай. Тэрэнэй дунда Эразма Роттердамскиин «Мүргэл» гэжэ зохеол байха юм. (ТАСС).

Ой модоной предприятинууд үбэлдэ муугаар бэлэдхэнэ

1945—46 онуудай модо бэлэдхэлэй ба шэрэлгын түсэбүүдые хаһа саг соонь үлүүлэн дүүргэһэнэй түлөө манай республикын ой модоной ажаүйлэдбэриин предприятинуудта ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан туг ба 100 мянган түхэригэй мүнгэн шан барюулагдаһан байгаа.

Министрнүүдэй Соведэй олгоһон Улаан туг ба үндэр шан болбол республикын ой модоной ажаүйлэдбэридэ хүдэлмэрилжэ байһан модошодые үдэрһөө үдэртэ улам эдибхитэйгээр ажаллажа, үйлэдбэриин бүтээсые эрид дээшэлүүлхэ, һарын ба квартальна түсэбүүдые үлүүлэн дүүргэхые уялгалһан байна.

Модо бэлэдхэлэй ба шэрэлгын түсэбүүдые дүүргэхэ хэрэгые намар-үбэлэй сезон шиидхэхэ гээшэ. Эдэ хүдэлмэринүүдые амжалтатайгаар дүүргэхэ ябадал нэн түрүүн бэлэдхэлэй хүдэлмэринүүдые хэр зэргээр үнгэргэһэнһөө болохо байна.

Гэбэшье, «Бурмонголлес» трестын (трестые эрхилэгшэнь нүхэр П. А. Афанасенко, главна инженер нүхэр Якушева) олонхи предприятинууд намар-үбэлэй модо бэлэдхэлэй сезондо бэлэдхэлэй хүдэлмэриие эхилээ гэбэшье, энэ тон хангалтагүйгөөр ябуулагдана.

Хандагатайн мехлесопункт (директорынь нүхэр Соборов) мүнөөдэр хүртэр модо шэрэхэ паровозуудай ба бусад прицепной зэр зэмсэгүүдые заһабарилха хүдэлмэринүүдые унжагайруулжа байна.

Модо шэрэхэ ба бэлэдхэхэ гэхэ мэтын хүндэ хүшэр хүдэлмэриие имагта трактор машинанууд хэхэ байбашье, Эрийскэ лесопункт (директорынь нүхэр Андрюсенко) шэрэлгын транспортые хүсэд эмхидхэжэ шадаагүй, арбаад гаран автомашинануудые һэльбэн заһабарилхын тула запасной частьнууд үшөө абтаагүй байха юм.

Теэд, эдэ бүхы дутуу дундануудые усадхаха тушаа тус лесопунктын дирекци ба партийна организаци анхаралаа табинагүй. Харин, энэ шухала хүдэлмэриие эхилхэ саг үшөө эртэ гэжэ хэлсэнэд.

Мүн лэ Шулуутайн леспромхоз (директорынь нүхэр Лотоцкий) модо шэрэлгын ба тээлгын хүдэлмэринүүдые машина техникын хүсөөр дабажа гараха еһотой. Тус леспромхоздо 20 гаран хүсэтэ тракторнууд хүдэлмэрилхэ аад, тэдэнэрэй арайхан гурбаниинь заһабарилагдажа, бэшэниинь Улан-Удын главлесомеханизациин заводто аяар бүхэли жэл соо заһабарилагдажа байха юм. Тиигэбэшье, тус лесопунктын хүтэлбэрилэгшэд тракторнуудаа заһабарилха, запасной хэрэгсэлнүүдые бэлэдхэхэ тушаа хүдэлмэридэ һанаа амараар хандаһа. Тэдэнэр элдэб «шалтагаануудые» дурдажа һуухаяа болижо, энэ харюусалгата хүдэлмэриие эрид һайжаруулха зорилготой.

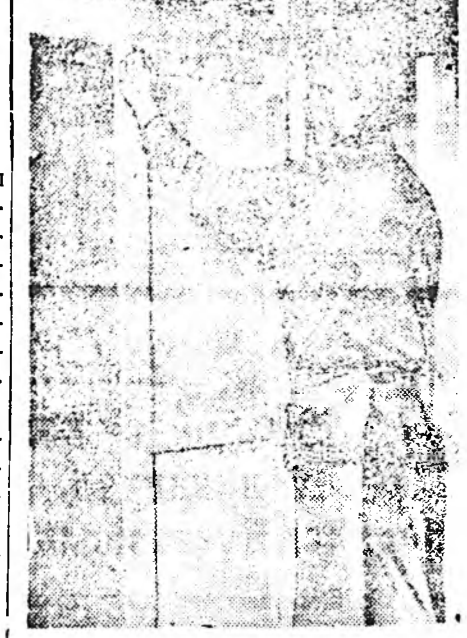
Шулуутайн леспромхоз болбол мүнөө жэлдэ 36 шэнэ барилгануудые хэхээр хараалһан байгаа. Мастерскойнуудые, гаражнуудые, хүдэлмэришэдэй хэдэн гэр байрануудые барижа, үбэлэй шэрүүн хүйтэнэй эрхэ байдалда эрхимээр бэлэдхэхэ еһотой аад, энэ хүдэлмэриие үшөө эхилээгүй байһаар.

«Бурмонголлестрестын» капитальна барилгын секторые даагша нүхэр Шунькин гэгшэ предприятинууд дээгүүр барилгын хүдэлмэринүүдые хэлэпэгүй муугаар хүтэлбэрилнэ. Гэр байрануудай ба мастерской гаражнуудай стандартизаци саг үргэлжэ эбдэгдэнэ, ажалай бүтээсын үдэрэй нормо үшөө тогтоогдоогүй. Эгээл иимэһээ, барилгын хүдэлмэришэдэй салин хүлһэн һарада 180—200 түхэригһөө дээшэ гарадаггүй, тэдэнэрэй ажалай бүтээсэ тон заахан байха юм.

Намар үбэлэй модо бэлэдхэлэй сезондо республикын бусад олон ой модоной ажаүйлэдбэриин предприятинууд эмхитэйгээр ба хүсэд бэлэдхэжэ шадаагүй байна.

Ушар иимэһээ дээрэ дурсагдаһан трестын ба тэрээндэ хабаатай предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд үбэлдэ эрхимээр бэлэдхэхэ хүдэлмэриие эрид һайжаруулха тушаа бүхы хэмжээнүүдые абахань шухала болоно.

К. СКВОРЦОВ,
ВКП(б)-гэй обкомой инструктор.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улан-Удын мебельнэ фабрикын суглуулгын цехын хүдэлмэришэн нүхэр Тихонов шкаф суглуулан табижа байна. Энэ нүхэр һарынгаа даалгабариие хододоо 150—160 процент хүртэр дүүргэнэ.

И. Красавцевай фото.

Шубуунай ажалай талаар зоотехнигүүдэй республиканска зүблөөн

Сентябриин 5-һаа 8 хүртэр Улан-Удэ городто аймгүйсэдкомуудай малажалай таһагай шубуунай ажалай талаар зоотехнигүүдэй республиканска зүблөөн үнгэргэгдэбэ.

Зүблөөн дээрэ Улан-Удын инкубаторна станциин хүдэлмэри тухай, мүн республика дотор шубуу үсхэбэрилхэ түсэбэй гүйсэдхэл тухай хэлсэбэ. БМАССР дотор шубуунай ажалай хүдэлмэриие һайжаруулха тухай хэмжээ ябуулганууд харагдалдаба.

Зүблөөндэ хабаадалсагшад болбол республикын бүхы зооветернарнууд ба колхозуудай шубуунай ажалай хүдэлмэришэдтэ хандаһан хандалга абаба.

Тахяагай фермэнүүд

Тарбагатайн аймагай «Искра» ба «Победитель» гэжэ колхозуудай тахяагай фермэнүүд республика дотороо томохон фермэнүүд гэжэ тоологдоно. «Искра» колхоз 1551 толгой тахяатай, тэдэнэйнь 339-нь үндэгэлдэг. Мүн «Победитель» колхозой 870 тахяагай 500-нь үндэгэлнэ. Тахяагай фермэнүүд колхоздо айхабтар ехэ ашаг олзо оруулна.

Заиграйн аймагай «Улаан Эрхирэг» колхоз Улан-Удын инкубаторна станциһаа тахяагай 2000 дальбараануудые абажа, тахяагай фермэ эмхидхэһэн байна. Абаһан эдэ дальбараануудынь мандагарнууд боложо байна.

1947 оной эхеэр эдэ дальбараануудынь үндэгэлжэ захалха юм.

КОЛХОЗНО ЗӨӨРИИЕ ҮРИГ ШЭДТЭ ХАЙРА ГАМ БАЙХАГҮЙ

Партийна, советскэ, газартаряалангай органуудай зарим хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө революционно һэрэмжые алдаһан дээрэһээнь, али нэгэн мэхэ гохоор хүтэлбэрилхы тушаалда ороһон гэмтэ нюурнууд һүүлэй үедэ колхозно хогшол зөөриие хулгайлдаг ба үбэршэлдэг болоо. Энээн тухай Бичурын аймагһаа материал оробо.

Энэ оной августын 1-эй мэдээгээр тус аймагай эмхи зургаанууд хадаа аяар 796 мянган түхэриг хүртэр колхозуудта үритэй болоо. Тэрэ тоодо, аймагай эмхи зургаануудай зарим хүдэлмэрилэгшэд 96 мянган түхэриг үритэй байха юм.

Бичурын сахарай завод аймагайнгаа 3 колхозуудта 24.222 түхэриг, аймпотребсоюз 6 колхоздо 7.667 түхэриг, «Заготживсырьегой» аймагай конторо 4 колхоздо 6.946 түхэриг үритэй байна. Иимэрхүү байдал бусадшье эмхи зургаануудаар бии. Гэхэтэй хамта, эдэнэрэй зарим нэгэниинь, жэшээ болгоходо, сахарай завод хадаа үшөө 1944 онһоо хойшо үритэй байха юм.

Аймагай эмхи зургаануудай зарим хүдэлмэрилэгшэд хадаа колхозой хүзүүн дээрэ һууһаар үнинэй. Жэшээлхэдэ, ВКП(б)-гэй айкомой нэгэдэхи секретарь байһан нүхэр М. Ф. Фролов гэгшэ хоер жэлэй туршада хүдэлмэрилхэ зуураа, эдеэ хоол ба адууһа мал абаһанайнгаа түлөө колхозуудта 813 түхэриг үритэй. Аймагай малажалай таһагай главна [зоо]техник байһан Т. Р. Чекин гэ[гшэ] өөрынгөө албан захирхы эрхэ[ые] [хэрэг]лэжэ байжа, һүүлэй хоер жэлэй [тур]ша соо 18 толгой шахуу хони [аба]... 2.822 түхэрэг үритэбэ.

Һургуулиин багша Березов[ская] 3.311 түхэриг үритэй байна. МВД-[ын] аймагай таһагай милициин начальн[ик] байһан И. М. Кудряшов 2.126 тү[хэ]ригэй продукт колхозуудһаа аба[аад], тэрэнээ түлөөгүйгөөр ондоо айм[аг] арилшаһан байха юм.

Тэрээнһээ гадна, аймагай эмхи зу[р]гаануудай бусадшье хүдэлмэрилэ[г]шэд колхозно зөөридэ ородог б[айг]аа. ВКП(б) айкомой хүдэлмэрилэгш[э] нүхэр Ю. Д. Дагбаев гэгшэ 1.4... түхэриг колхоздо үритэй байха юм. АЗО-гой ахалагша газарэхэмжэлэ[г]шэ Очиров ямаршье эшэхэ нюургүй[г]өөр 20 килограмм талха ба 12 кил[о]грамм мяха абаһанайнгаа түлөө мү[н]гые хаанашье оруулангүйгөөр орхи[жо] гэжэ Круминай нэрэмжэтэ колхозой счетовод нүхэр Мункуевае үгэ[жэ] оруулһаншье ябадал бии. Сэхынь [хэ]лэхэдэ, тэрэ мүнгэ культурно гэ[ге]рэлэй хэмжээ ябуулгада гаргашала[г]даа гэжэ нүхэр Мункуева нюургүй[г]өөр бэшэһэн байна. Мүнөө боло[хо]до нүхэр Очиров болбол колхозууд[т]а 945 түхэриг үритэй.

Колхозно зөөриие миин абажа, со[]циалистическэ зөөриие хулгайлж[а] байгшадта ямаршье хайра гам бай[х]а ёһогүй.

А. ЮМСУНОВ.

Буудалгын мүрысөөн

Түнхэнэй аймагай Осоавиахимай эхин организацинууд буудалгын мүрысөөе үнгэргэбэ. Энэ мүрысөөндэ хоёр команда хабаадалсаа. Нэгэ командынь мүрысөөн аймцентртэ, нүгөөдэнь Толтолойско сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо үнгэргэгдэһэн байгаа. Тус мүрысөөе Советскэ Союзай Герой нүхэр Ж. Тулаев хүтэлбэрилбэ. Буудалгын результат гэхэдэ, ай[м]центрэй командын буудагшад Ху... ев тудажа болохо 30 очкоһоо 25, Кушкеев—27 очко, Малакшонов—... очко тудабад. Сталинай нэрэмжэ[тэ] колхозой командынхид Дарха[ев], Тулаев, Белодоев гэгшэд һайнаа[р] буудажа, «1-дэхи шатын ворошило[вс]ка мэргэн буудагша» гэһэн нэрэ за[я]гэдэ хүртэбэд.

Үйлсэнүүдые асфальтировалга

Энэ үедэ Улан-Удэ городой үйлсэнүүдые уһа шабарһаа сэбэрлэхэ ба асфальтировалха хүдэлмэри эхилээд байна. Ленинэй үйлсые «Прогресс» киногой тэндэһээ эхилүүлэн Соведүүдэй 2-дохи Байшан хүртэр, ба мүн Куйбышевэй үйлсые Ленинэй үйлсэһөө абаад городской сад тэндэхи эрьеын боори хүр[тэр] асфальтаар жэлэгдэхэ байна.

Мүнөө энэ хүдэлмэри эхил[ээд] байха юм. Гадна, Соведүүдэй Ба[й]шангай талмайе битоноор хуша[жа] жэгдэлхэ хүдэлмэри һаяар эхил[]хэнь.

Инструкторнуудай семинар

Бурмонкоопсоюзда райпотребсоюзуудай инструктор-ревизорнуудай семинар һаяхан үнгэргэгдэбэ. Семинарта 18 хүн хабаадаа.

Райпотребсоюзуудай инструкторска-ревизионно хүдэлмэриие эмхи[д]хэлгэ, хүдөө ажахын продуктнууд[ые] бэлэдхэлгэ болон уласхоорондын байдал тухай элидхэл ба лекцинүү[д]ые семинарта хабаадагшад шагна[]һан байна.

Туйлаһан амжалтануудаараа һанаагаа амарангүй дутуунуудаа усадхаха

1946 оной үйлэдбэриин программые үлүүлэн гүйсэдхэхын ба ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын, мүн үйлэдбэрилһэн продукциингаа өөрынь сэнгые химдаруулхын түлөө һэеы даралгын фабрикын коллектив «Металлширпотреб» заводтой мүрысэһэн байна. Тус фабрикын коллектив болбол август һарын туршада 63 мянган түхэригтэ элдэб зүйлнүүдые үйлэдбэрилэн гаргаха түсэбтэй байгаа. Тиин 66 мянган түхэригтэ эд товарнуудые үйлэдбэрилжэ, һарынгаа түсэб 104,6 процент гүйсэдхэбэ. Энэ жэлэй 8 һарын түсэбые 107,3 процент дүүргэжэ, республикын түрүү предприятинуудай зэргэдэ ябана.

Эндэ социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Мүнөө жэлэйнгээ үйлэдбэриин даалгабариие һэеы даралгын фабрикынхид Сталинска Конституциин үдэр—декабриин 5 хүртэр дүүргэхэ, ажалай бүтээсэ ба шанарые дээшэлүүлхэ гэһэн уялга абаһан байна.

Фабрикын хүдэлмэришэд өөһэд хоорондоо мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлэн, ажалай үндэр бүтээсэнүүдые туйлана. Комсомолка А. Микулина гэгшэ 8 һарын туршада жэлэйнгээ даалгабариие дүүргээд байна. Мүн нүхэр П. Зуева жэлэйнгээ даалгабарита ажалые 6 һарын туршада гүйсэдхэһэн ба август һарын даалгабари 212 процент бэелүүлжэ, социалистическэ мүрысөөндэ түрүүлэн гараба. Ажалай иимэ амжалтануудые туйлажа байһан хүдэлмэришэд тус фабрикада олон.

Саашадаа үшөө ехэ амжалтануудые туйлахын ба үбэлдөө заахашье һаадгүйгөөр хүдэлмэрилхын тула үбэлдэ ёһотой һайнаар бэлдэхэ шухала.

Гэбэшье, һэеын фабрикада үбэлдэ бэлэдхэхэ хүдэлмэри тон хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Цехүүд болон хүдэлмэришэдэй гэр байранууд мүнөөшье хүртэр заһабарилагдаагүй байһаар.

Тэрэшэлэн фабрикын барилгашад нэгэ шэнэ цех барижа үни хада захалһан аад, үшөө дүүргээгүй байна. Хэрэглэлдэ абтаһан нооһо газаа хара шоройдо дарагдан хэбтэжэ байна.

Эдэ дутуунуудые дары усадхажа, абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө тэмсэхэ гээшэ тус фабрикынхидай дайшалхы зорилго мүн болоно.

И. ОЧИРОВ.

Механическа заһабарилгын завод байгуулагдахань

Улан-Удын машинно-тракторна мастерской болбол механическа заһабарилгын завод болгогдон шэнэдхэлгэдэ бэлэдхэгдэжэ байна. Мүнөө БМАССР-эй газартаряалангай Министерство тус заводые эмхидхэхын тула 24 түрүү классна металл-болбосоруулдаг станогуудые үгэбэ.

МТМ-гэй коллектив хадаа цехээ үргэдхэн, станок-түлеэрэлгын шэнэ монтаж табиха хүдэлмэридэ оробо.

АГУУЕХЭ БА ПРОСТОЙ ХҮН ТУХАЙ

А. С. ЯКОВЛЕВ,
социалистическэ ажалай герой.

Минии шэнэ дайшалхы машинын шалгалтада орожо, түрүүшын ниидэлгэнүүдые хэһэнэйнь һүүлдэ, ниидэхэ шанарайнгаа талаар бэшэ самолёдуудта орходоо хэлсээнгүй холо дээрэ гэжэ тодороод байхадань, гэнтэ нэгэ удэшэ намайе Сталинда ерэхэ гэжэ дуудаба. Энэ мартагдашагүй ушартай үдэрые һананаб—1939 оной апрелиин 27-ой үдэр һэн.

Тушинска аэродром дээрэ нүхэр Сталинтай минии анха түрүүн уулзаһан сагһаа хойшо хэдэн жэл үнгэрөө. Тиибэшье тэрэ гэһэнһээ хойшо Кремль соо болоһон официальна суглаан ба зүблөөнүүд дээрэ хэдэн дахин Сталиниие хараһан байнаб, гэбэшье мүнөө өөрынь дуудалгаар ябанаб, намайе өөрынгөө кабинет соо хүлеэжэ абаха, намтай хөөрэлдэхэ гэжэ мэдэнэб.

Би нилээдгүй сэдьхэлээ хүдэлжэ, бахардаһан байнаб. Энэ болохоёо байһан уулзалгаяа Кремль тээшэ ошожо ябаха замдаа мянга дахин һанаандаа багсаажа, хайшан гэжэ Сталинай хажууда ошохобиб, хайшан гэжэ мэндэшэлхэбиб гэжэ бодоноб, намһаа юун тухай асууха, хайшан гэжэ харюусаха хэрэгтэйб гэжэ баһа бодоноб. Минэ гэһээр Сталинтай уулзахамни, ажалладаг кабинедыень хараха(мни) гэжэ бодоходоо шэмдүү ябанаб.

Приемнын вестибюль соо хоёр залуухан лейтенант минии пропуск шалгаһанайнгаа удаа һайзгайгаар ёһолоод, илдам урихаһаар миһэд гэбэд, тиихэдэнь эдэнэ минии хаана, хэндэ орохоёо ябаһые мэдэжэ, сэдьхэлэйм хүдэлөөе мэдэрэлсэн байна хаяа гэжэ һанабаб.

Улаан ковёр лэбдиһэн гэшхүүрээр хүндэлэлтэй бэшэрээд бадаран, өөдөө гаража, ялагар зэд барюултай хоёр тээшээ нээгдэдэг сагаан кремлёвскэ үүдэ нээхэдэ, магад, Сталин өөдөө мэнэ һаяхан энэ гэшхүүрээр өөдөө гаража, энэ барюул татаһаншье байжа болоо гэжэ бодоноб.

Хэдэн ехэ ехэ таһалгануудые үнгэрөөд, секретариадта орожо, тэдэнэй нэгэндэ ошоод, тэрэ гээшэб гэжэ бэеэ танилсуулхымни тэндэ, харин урдаһаамни:

—Конструктор Яковлев гүт? Нүхэр Сталин тантай зургаан часта уулзаха гэһэн байгаа, мүнөө габан час дүшэн таба минута байна,—гэжэ тэрэ секретарь хэлээд, хүлеэгты гэбэ. Эгээл зургаан часта кабинедэй үүдэн нээгдэжэ, намайе орогты гэжэ урихадань сэдьхэлэйнгээ хүдэлһэндэ тон ехэ бахардангяар оробоб.

Кабинет соонь Сталинһаа гадна Ворошилов Молотов хоёр байбад. Сталин урдаһаамни угтажа ерээд, гарыемни адхаба. Һүүлээрнь Ворошилов, Молотов хоёр намтай мэндэшэлэлдэбэ.

Кабинет соо орожо, гараа барилсахатаяа адли гансата зүрхэмни юро ороо һэн гэжэ хэлэхэгүйб,—байн байн намдаа һэн. Намайе ехэ хүндэтэй халуунаар угтаабшуу. Гарыемни адхалгаараа, нэгэ жэгтэхэн үгэ ба ябадалаараа нүхэр Сталин минии бахардажа мэгдэлгые илангаяа намтуулһан байна.

Сталин минии хүдэлмэри тухай, минии шэнэ машина тухай намһаа асуужа эхилбэ.

Нүхэр Сталинай хүдэлдэг, агуу ехэ хэрэгүүдые шиидхэдэг кабинедынь наһан соомни мартагдахаар бэшээр ухаандамни хадуугдаһан байна. Зүгөөр юуншьеб түрүүшын үедэ шамарлажа сүхэрөөд байгаа һэм гэжэ сэхэ хэлэхэ байнаб, юундэб гэхэдэ, Сталиндал иимэ юрэ бусын, агуу ехэ хүнэй кабинет соохинь ямар нэгэ юрэ бусын байха аабза гэжэ түрүүн өхөөр бодоһон дээрэһээ тиигэжэ болоо һотойб.

Хамаг юумэнэйнь простой ба шамаг гоёлтогүй байһандань би ехэ гайхабаб. Бүхөөгтэһэн потолоогтой, гурбан сонхоороо кремлёвско хашаа уруу хараһан ехэ кабинет. Мэлшэгэр сагаан ханануудынь доогуураа хүнтэй сасуугаар ялагар дүб модоор хүбөөлжэ бүринхэй. Ленинэй наһа бараһан хойно абаһан багтай витринэ орожо ерэхэдэ баруун гар талада байна. Һнилэжэ гоёоһон хара модон күреэтэй ехэ часы зүүн гар талада һууна. Үүдэнһээ эхилээд, бэшэгэй стол хүртэр зурагар ковёр дэбдинхэй. Стол дээрэ олон номууд ба элдэб материалнууд. Столой саана—креслэ, креслэһээ зүүн талада—телефонуудые табяатай бишиихан стол. Һамархагүйн тулада телефонуудынь ондо ондоо үнгэтэй. Бэшэгэй стол тушаа лээрэ—трибуна дээрэһээ үгэ хэлэжэ байһан Ленинэй мэдээжэ портрет. Столһоо зүүн талада, сонхонуудай хоорондохи ханада,—номой шэл шкаф. Тэрээн соохи зарим номуудые: Ленинэй зохёолой гүйсэд суглуулбари, Брокгауз ба Ефроной Энциклопедическа словарь, Ехэ советскэ энциклопеди...—обёоржо үрдеэ һэм.

Маркс Энгельс хоёрой портредүүдые хадаһан нүгөө талын ханын наана баһаан сэмбэ хүшэлтатай ута стол байна; тэрээндэ олон стулнууд табяатай. Минии түрүүн орожо ерэхэдэ Сталин энэ ехэ столой сала үзүүртэ, Молотов Ворошилов хоёр Сталинай хоёр таладань һуугаа һэн.

Ханануудтань хуу географическа картануудые үлгэжэрхиһэн таһалгаруу кабинедһээ саашаа ороһон үүдэн нээгтэй байна. Тэрэ таһалгын дундань айхабтар ехэ глобус.

Бэшэгэйнь стол дээрэ: „Сталинска Маршрут" гэжэ гаршагтай самолёдой модель хараа һэм. Тиимэ самолёдоор Чкалов, Байдуков Беляков гурбан хойто полюс дээгүүр Америка ороһон гайхамшагта ниидэлгэ хэһэн юм.

Техническэ асуудалда, минии түрэлхиин абьяаста, хөөрэлдөөнэйнгөө улам гүнзэгыгөөр ороходо бүри минии зүрхэн улам улам доро орожо, һүүл тээшэ бүри һанаа амар болоһоо һэн. Сталин, Молотов, Ворошилов гурбанай намтай өхэ простойгоор хөөрэлдэхэдэнь би гайхаха хитэхээшье болёод, эхилжэ байгшадаал адли, үгэнүүдые бэлэрэнгүй, асуудалнуудтань харюусажа, харин тэдэнтэй оло дахин уулзалаг харалсадаг байһандал хөөрэлдэбэб.

Минии саашанхи хүдэлмэри тухай хэлээд асуудалнуудай шиидхэгдэһэнэй һүүлээр нэгэ бишиихэн саарһан лээрэ Ворошилов юушьеб бэшээд, намруу башатайгаар хаража, Сталинда үзүүлхэдэнь, Сталин тэрэниинь уншаад, зүбшөөһэнэй тэмдэгтэ толгойгоо дохибо. Тиихэдэнь намайе Ленинэй орденоор, „ЗИС" автомобиляар ба зуун мянган түхэригээр шагнаха тухай Верховно Соведэй Президиумда зууршалга хэхэ гэһэн текст Ворошилов уншаба. Тииһэн бэеэрээ энэ зууршалгадаа гурбуулан гараа табибад.

Иимэ ехэ шагнал хайрада хүргэхэб гэжэ огто һанаагүй ябаһан ушарһаа баярлаһандаа бахардажа үнгэрхэдөө баяршье хүргөөгүйһэн хэб. Гансал олохо хэлэһэн үгэмни гэхэдэ, би гансаараа хүдэлөө бэшэ, харин бүхэли коллектив хүдэлөө юм лэ, ганса намда шагнал хайра олгоо хадаа таарамжагүй байхал гээ һэм. Тиихэдэмни мүн тэдэниие шагнахын тулада шэнэ машина байгуулалсажа, хамта хүдэлһэн хүнүүдэйнгээ список дары табиха хэрэгтэй гэжэ Сталин харюусаба.

Энээнэй һүүлээр намтай ехэ халуунаар, нүхэдэй хүбяар гарыемни адхажа, хүдэлмэридэмни саашанхи амжалта хүсөөд, табиба.

Энэ хадаа нүхэр Сталинтай минии түрүүшын нюураараа уулзалга байгаа. Энэ уулзалга намда гүн ехэ дурасхал үлөөжэ, намда ба минии ерээдүйн хүдэлмэридэ айхабтар ехэ удхашанартай байһан юм.

Гэртээ нилээншье орой ерээ һэм. Эжымни гэртээ байба. Хаана ошоод ерэһыем мэдэбшье минии сэдьхэлээ хүдэлэнги гэртээ ерэһыемни харахадаа олон табан юумэ асуужа хашараабагүй. Намда Ленинэй орден хайра хүртөөхэ болоо гэжэ эжыдээ юушье хэлэбэгүйб. „Энээн тухай зууршалга хэгтээ гэжэ хэлэһэнэй хэрэг юм? Шагнахадань лэ хэлэнэ аабзаб",—гэжэ бодобоб.

Болоһон ушарые һанаандаа оруулжа, улаан унтажа ядан хэбтэһээр үглөөгүүр болохын урдахана унташабаб. Харин һэреэд, харан гэһээм, эжымни уйлажа байба Нэйрмог дундаа юушье ойлгонгүй, айдаһамни хүрэшэбэ.

—Юундэ уйланаш? Юун болооб?—гэжэ һурабаб.

—Муу эхэшни хүнһөө мэдээ.

—Юу мэдээбши?

—Ши намһаа нюугааш! Шамайе шагнаа бэзэ?

Тиихэдэнь лэ юун болоһыень таажа мэдэбэб, гэбэшье үшөө тодорхой мэдээгүйб.

Үглөөгүүр эжымни һүндэ ошоходо лифгдэ хүдэлдэг эхэнэр нигэжэ хэлээ байна:

—Танай хүбүүндэ иимэ ехэ шагнал хайра хүртөө гээшэб! Дашарамдуулан мэндэшэлнэб!

Тиигээд эжымни газетэ абажа уншаба. Баярлаһандаа ба урда удэшэнь минии юушье хэлээгүйдэ гомдожо, уйлаабшуу.

Үглөөгүүр заводтоо ошожо, шагнал хайрада хүртэхэ ёһотой хүнүүдэйнгээ список хэбэб.

Энэ үдэр унгаха гэжэ эртэ хэбтээд, баяртайшье, үсэгэлдэр үдэшын событинууд ба барагдашагүй олон баяр мэндэнүүдтэ эсэнги байһан ушарһаа бүхөөр унташоо һэм. Тиин намайе телефоной хонхо һэрюулбэ:

—Конструктор Яковлев гүт? Нүхэр Сталинай секретариадһаа хэлэнэ. Нүхэр Сталинда телефондогты, тантай хөөрэлдэхэеэ һанаа.

Тиигээд телефоной номер үгэбэ.

Тэрэ номерыень тэбэдүүгээр эблүүлээд шагнахадамни, гэнтэ танил дуун дуулдаба:

—Сайн! Орденуудаар шагналгада табигдаһан танай конструкторнуудай список минии урда байна. Лётчигоо мартажа болоо бэшэ гүт? Юундэ би энэдэ харапагүйб[]...

—Яахадаа, нүхэр Сталин! Лё[т]чик тэндэ бии. Ленинэй орденоо[р] шагналгада табигданхай.

—Ах, зүб, зүб! Би хараагү[й] байгаалби. Зай хэрэгтнай ям[ар] байнаб?

—Һайн, нүхэр Сталин.

Эн эл баяр хүргөө һаа ехэ зо[]... үе байгаал даа! Теэд би баһа мар[]гажархёод:

—Булта гэмгүй,—гэжэ дабт[ан] хан байнаб.

—Зай, харбаа булта гэмгүй һ[аа] һайн гээшэ. Баяртай, һаян бай[г]ты, амжалта хүсэнэб.

Баһа дахин алдуу хэбэб, ша[г]нал хайра хүртэһэнэйнгөө түлө[ө] баяр хүргэбэгүйб гэжэ трубка[а] табин сасуул мэдээ һэм. Энээнд[э] сэдьхэлни булхитаа һэн.

Нэгэ хэды хоног үнгэрһэн хо[й]но Сталин намайе баһа дууда[һан] байна. Тиихэдэл би өөрынгөө ... өөрынгөө коллективэй зүгһөө бая[р] хүргөө һэм. Манай хэһэн габь[я]... энэ шагнал хайрада багадаха(б) ... ча, энээнһээ хойшо харюулха... оролдохобди гэжэ Сталинда хэлэ[]бэб.

Тиихэдэмни Сталин энеэбхилэ[н] харюусаба:

—Юу баяр хүргэнэт? Харба[а] хүн һайн хүдэлөөд, шагнал ха[й]рада хүртэхөөр байгаа хадань ... баяр хүргэнэт? Өөһэдөө өөһэдтэ[ө] баяр хүргэгты.

Нүхэр Сталинтай түрүүшынга[а] уулзалгаһаа хойшо хүдэлмэрииинг[ээ] гөө талаар үшөө хэды дахин уу[л]заһан байнаб, тиихэ бүримни ... агуу ехэ хүнэй образ минии ур[да] улам улам эли тодо боложо гарана.

Сталин хадаа өөрынгөө бэе[]... хамаадаха юундэшье хадань то[н] дару зантай юм.

Простойгоор Сталин хубсалта[й]. Дайнай урта тээ тусхай маяг[ай] боро френч — үнэндөө, френ[ч]шье бэшэ. гэхэдэ болохо, хари[н] хүдэлхэдэ бэе барихагүй зохид ту[] журка, мүн тиимэ материала[ар] оё оп боро үмдэ зээлэхэн арһа[н] хэһэн хүнгэхэн зохид сабхи жи[] гээ үмдэдэг һэн.

(Ургэлжэлэлынь удаадахи номерто гараха).

УhАН ЗАМАЙХИДАЙ АМЖАЛТАНУУД

...союозна мүрысөөндэ оролсоhон ...-Сэлэнгын пароходствын кол... ашаа шэрэлгын жэлэй түсэбые ...шалан дүүргэхэ гэhэн уялга аба... байгаа. Тиин энэ харюусалгата ...нуудаа хүндэтэйгөөр дүүргэжэ ... Август hарада ашаа шэрэхэ ...тоннoop—113,6 процент, тонно ...метрээр 103,8 процент дүүргэг...

...гэрhэн hарада тус коллективэй ...а табанжэлэй түсэб дүүргэхын ...тэмсэhэн түрүүшүүлэй тоо ни...олошорhон байха юм. Парохо...дой ба баржануудай команда...д портын ба пристаниин хүдэл...шэд социалистическэ мүрысөөн...арандаа оролсожо хүдэлмэрилбэ. ...сейнын бүхы коллективүүдэй ...а түрүү зэргэ эзэлhэн «Бурят-...гол», «Пограничник», «Удар...» пароходуудай командануу... а шэрэлгын жэлэй түсэбые Ок...рьска социалистическэ револю...н hайндэр хүртэр дүүргэхын тү... мүрысөөе эмхидхэхэ гэhэн хан...та гаргаба.

«Бурят-Монгол» пароходой кол...тив уhан замай навигациин ...хэhээ хойшо hapahaa hарада ...а шэрэлгын түсэб үлүүлэн дүүр...эг байгаа. Мүнөө тус пароходой ...анда навигациин түсэб 100,2 ...цент дүүргэжэ, бассейнын бүхы ...андануудай дунда илаhан байха ...

...с пароходой командын чле... жэшээтэ hайнаар ба элибхи зо...йгоор хүдэлмэрилнэ. Пристань... дээрэ түлеэ ашаалгада бүхы ко...ын эмхитэйгээр гаража, эсэхэ ...ые мэдэнгүйгөөр хүдэлмэрилhэ...шаар пароходуудай зогсолто ...лагдаhан байна. Пароходой ка... нүхэр Минеев болбол 19 жэл ...уhан замай флодто, тэрэнэй 9 ...нь пароходой капитанаар хү...дэрилнэ. Нүхэр Минеев парохо...дай коллективүүдэй дунда ехэ ...тэй болоhон байха юм. Тэрэ... матросууд «манай хуушан ка... хаана аюул болоноб, хаана ...ээлнүүд тохёолдоноб, тэндэ ...оо капитанска мостик дээрэ ...алта үгэжэ халуун туhаламжа ...жэ байдаг гэлсэдэг юм. Мүн ...хэр командын дунда ажал хү...дэлмэриин эмхидхэлые hайнаар таби...хаhaa гадна, агитационно-ойлгуулам...жын хүдэлмэриие өөрөө ударадажа байна.

Мүн тэрэшэлэн механик нүхэр Лохов гэгшэ өөрынгөө хэрэгые эрхимээр шудалhан, ажалай эмхидхэл зүбөөр табидаг, пароходой механизмые ябуул дундань заhабарилдаг, пароходой частьнуудые саг үргэлжэ сэбэрээр байлгадаг магтаалтай болоhон механик юм.

Тус коллективэй бүхы членүүд өөhэд хоорондын мүрысөөндэ оролсожо, ашаа зөөлгын түсэбые нэгэнтэ бэшэ үлүүлэн дүүргэhэн байна. Лоцманууд Кулаковтон, матросууд Дмитриев, Коркин, Бердников гэгшэд абаhан уялгануудаа арюунаар дүүргэжэ, бассейнын эрхим хүдэлмэришэн гэhэн нэрэзэргэдэ кандидадуу даар бэшэгдэнхэй.

Машинын команда соо кочегар нүхэр Локов, механигай туhалагшад Черных, Федоров, тоhологшод Михайлов, Федоров гэгшэд hайн амжалтануудые туйлана.

Пароходой коллективэй дунда агитационно-ойлгуулалгын хүдэлмэри эрхимээр табигданхай. Эндэ шэнэ табанжэлэй түсэб тухай хууляар hарадаа хэдэн дахин хөөрэлдөөн ба газетэ уншалга үнгэргэгдэнэ. Мүн тэрэшэлэн коллективэй хамтын суглаан татагдажа, капитан Минеев элидхэл хэдэг байха юм. Пароход дээрэнь Улаан булан ба библиотекэ, ханын газетэнүүд болон «Дайшалхы хуудаhанууд» гаргагдана.

Мүн тэрэшэлэн август hарын ашаа шэрэлгын түсэбые «Пограничник» суднын команда (капитаниинь нүхэр Васильев механигынь Минеев) 134,8 процент дүүргэhэн байха юм.

Шэнэ Сталинска табанжэлэй түсэбөөр зоригжуулагдаhан Байгал-Сэлэнгын пароходствын пароходуудай команданууд республикын «Хүндэлэлэй Доскада» оролсохын түлөө социалистическэ мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, парти ба правительствын харюусалгата даалгабаринуудые саг болзор соонь дүүргэхэ байhаниинь лабтай.

Н. ХАЗАГАЕВ.

Эрхимүүдэй жэшээ

...ан-Удын паровоз-бүтээлгын ...дой арматурна цехын коллек... социалистическэ мүрысөөндэ ...ан уялгаяа дүүргэхын түлөө ...эжэ байна. Слесарь Никитин 3 ...эй турша соо инжекторэй 8 де... бүридхэжэ, тэдэ детальнуу... шалгалтада оруулаа. Мүн песе...эй 12 поршун хэбэ. Энэнь үдэ... даалгабариин 650 процент бо...

Тус цехын токарь Киселев үдэр бүриингөө нормые 340 процент дүүргэнэ. Баhа түмэрзамай училищиие дүүргэжэ гараhан залуу токарьнууд Одинцов ба Измаилов гэгшэд эдэнэрhээ зааханшье гээгдэнэгүй. Халаан соогоо хоер нормо дүүргэнэд. Баhа Крюков ба Белоконь гэгшэд үдэрэйнгөө нормые 250—300 процент хүртэр гүйсэдхэнэд.

Үйлэдбэриин программые үлүүлэн дүүргэнэ

...ан-Удын Горпромкооперациин ...артельнүүд Бухэсоюзна социа...стическэ мүрысөөнэй дүлые үргэ... бадаруулжа шадаhанайнгаа ...ар, 8 hарын үйлэдбэриин про...мые үлүүлэн дүүргэбэ гэбэл «Победа» артель (түрүүлэгшэнь нүхэр Черкашин)—112 процент, «Кооптруд» гэжэ артель (түрүүлэгшэнь нүхэр Суздальцев) программые 103,9 процент дүүргэбэ.

Намар-үбэлэй сезондо бэлэдхэнэ

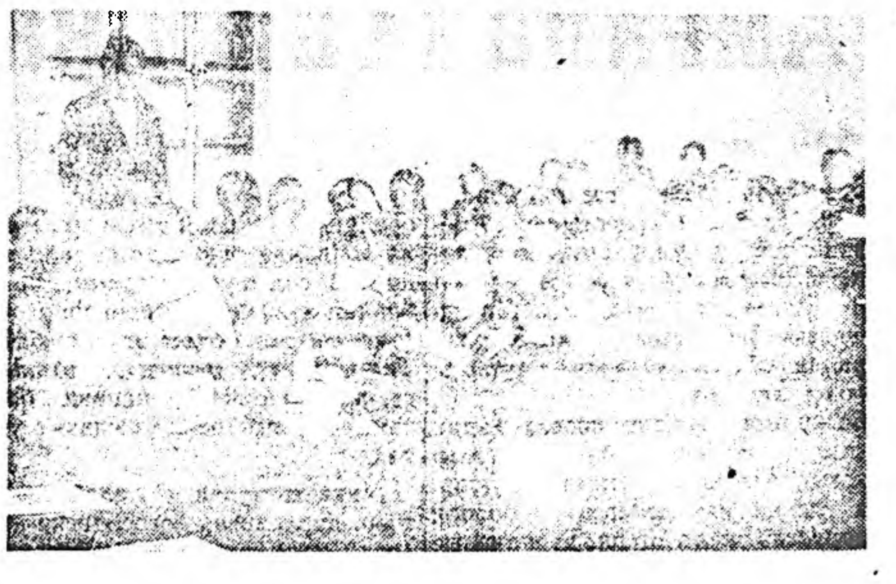
...уунын загаhанай ажалтай колхо... намар-үбэлэй загаhа барилгын ...ндо бэлэдхэжэ, бригада хоорон... мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлбэ. ...шиловай нэрэмжэтэ колхозой ...р Виноградовай хүтэлбэрилдэг ...гада мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана. ...мар хадаа 240 метр утатай губ... ба бусад загаhа барилгын зэб...рэгсэлнүүдые сүм заhабарилба... ...шэлэн загаhа барилгын намар ...эй сезондо Кировэй нэрэмжэтэ ...озой бригаданууд муу бэшээр ...лхэнэ.

Мүрысөөнэй ашаар

...ан-Удын паровозно депогой кол...тивэй хүдэлмэришэдэй дунда дэл... социалистическэ мүрысөөндэ ...бариин-механическа цехын нүхэр ...ашевой хүтэлбэрилдэг бригада ...аар хүдэлмэрилнэ. Август hарын... даалгабариие 183 процент дүүр... Энэ бригадын эрхим токарь Гор...ков үдэрэйнгөө даалгабариие 250 ...цент дүүргэжэ, ажалай hайн жэ... харуулна.

Фермэнүүд эмхидхэгдэбэ

...нгрэйн аймагай «Улаан Эрхириг» ...хоз энэ оной август hарада зүгын ... туулайн фермэ эмхидхэhэн ... Энэ колхоз 60 зүгы, 40 тол... туулай абаад, үсхэжэ байха юм. ...рные эдэ туулайнуудынь түрэжэ, ...гой зүлзага үгэбэ. Табанжэлэй ...эй ёhoop, тус колхоз туулайн ... 20000 болгохо юм. Туулайн ...ы эрхилхэ тусхай участок таhа...

Улан-Удын № 4 эхэнэрэй hургуулиин 1-дэхи класс hуралсалай түрүүшын үдэртэ.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: hурагша Г. А. Чикичева түрүүшын хэшээл үнгэргэжэ байна. И. Красавцевай фото.

ЗАЛУУШУУЛАЙ hУРАХА ҮДЭШЫН hУРГУУЛИ

hуралсалай жэлэй эхилхэтэй хамта залуушуулай үдэшын hургуули hуралсалаа үргэлжэлбэ.

Элэ hургуулинууд хадаа Улан-Удэ городой №1 хүбүүдэй дунда hургуулиин дэргэдэ, гүрэнэй заводто, Мяханай комбинадта, шэлэй заводто, Н. Ангарскда, Бабушкин ба Городок городуудта эмхидхэгдэбэ.

Хилээмэнэй шэнэ магазинууд

СОСНОВО-ОЗЕРСКО, сентябриин 1-дэ Яруунын аймагай центр Сосново-Озерскдо хилээмэнэй коммерческэ магазин нээгдэбэ. Энэ магазин түрүүшын үдэр 200 шахам хүнүүдтэ хилээмэ худалдаба. Тус магазинай худалдааша Лебедева гэгшэ ехэ шуумгайгаар хүдэлмэрилжэ, худалдан абагшадта hайнаар хандана.

* * *

КЫРЕН. Түнхэнэй аймагай центр дээрэ хилээмэнэй шэнэ магазин нээгдэбэ. Энэ магазин түрүүшын үдэр хахад тонно шахуу хилээмэ худалдаа.

Магазин нээгдэхэнь

Улан-Удын мелькомбинадай дэргэдэ продукт ба промтоварай магазин түхеэрэгдэжэ байна. Энэ магазин сентябриин 15 багаар нээгдэхэ юм.

Ильичын лампочка нособо

Байкало-Кударын электростанци ашаглалгада оруулагдаба. Тус электростанци «Путь Сталина» колхоз ба аймцентрые хангана. Энэ станцаар колхозникүүдай 140 гэрнүүд гэрэлтүүлэгдэбэ.

Гадна тоhоной завод ба «Путь Сталина» колхозой модо хюрөөдэлгэдэнь туhалхын тула электродвигатель табигдахань.

Ф. БОМШТЕЙН.

Кондитерска фабрикын барилга

Улан-Удын Мяханай комбинадай райондо жэлдээ мянган тонно конфет, пряник гэхэ мэтэ кондитерска зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ фабрика байгуулагдахань. Фабрикын барилгада мүнөө жэлдэ 200 мянган түхэриг табигдаа. Фабрикын нэгэдэхи ээлжээниинь энэ он соо үйлэдбэридэ оруулагдаха ба хоердохинь—ерэхэ жэлдэ ашаглалгада оруулагдаха байна.

Хэзээ хүдэлхэ радиоузел бэ?

Яруунын аймагай Домнын сомоной «Улаан Туяа» колхозой центр радиоузелтэй болоhoop үнинэй юм. hүүлшын 3 hара тус узел хүдэлмэрилөөгүй, юундэб гэхэдэ, аймагай, потребительскэ союз (түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Дагбаев) электрическэ батарейгээр хангаха байhан аад лэ, мүнөөшье хүртэр үгэнэгүй. Энэ радиоузелда хараалагдажа эльгээгдэhэн электрическэ батарейнууд ондоо организацида үгтэhэн байха юм. Энээн тушаа хэдэн удаа сельсоведэй хүтэлбэрилэгшэд эрилтэ хэhэн байна. Энээниие нүхэр Дагбаев юрдөө тоодог, хайхардаггүй үнгэргэдаг байна.

Ц. Д. ДУГАРОВ.

НАУКА БА ТЕХНИКЭ

РЕАКТИВНА САМОЛЕДУУД

hаяхан, августын 18-да, Москвагай дэргэдэхи Тушинска аэродром дээрэ шэнэ техникэ болохо реактивна самоледууд харуулагдаа. Тэдэнэр хадаа хаража hонирхогшодой дээгүүр нюдэ эрээлжэлмэ ба толгой эрьемэ түргэнөөр үнгэржэ, тэнгэриин гүнзэгыруу шэнгэн ошоо. Тиигэжэ үнгэрхэдэнь, эдэ гайхамшагта машинануудhaa суута «Катюшын» снарядуудай дүлэн hүүлнүүд шэнги гал дүлэн харагдаа. Тэдээнэй ниидэлгэнь угаа ехэ хурдан байжа, аэродром дээрэ байhан зон тэдээниие хүсэд илган хаража шадангүй үлөө.

Реактивна техникые бии болгоhон ябадал хадаа hүүлэй жэлнүүдэй турша соо туйлагдаhан научно-техническэ амжалтанууд соо тон түрүү hууринуудай нэгые эзэлнэ. Техникэ болбол манай хараhaap байтар агуу ехэнүүд амжалтануудые туйлажа, үдэрhөө үдэртэ өөрынгөө нюурые хубилгажа байна.

Реактивна двигателиин хүдэлхэ ёho журам хадаа жиирын ракетын ниидэлгэ дээрэhээ тон эли харагдадаг. Жиирын гэрэлтэ ракетын гоё ниидэлгые таанар нэгэнтэ бэшэ hонирхон хараашье haa, энэмни иихэдээ реактивна двигателиин жаахан модель ажал хэжэ ябана гэжэ hанаандатнай ородоггүй байха.

Зосоонь байhан дариин шатахада ракетэ яахадаа, ямар шалтагаанаар hүрэхэ болоноб?

Шалтагааниинь хадаа иимэ гээшэ: хоер юумэ уулзан мүргэлдэхэдөө бэе бэеэ hөөргэнь түлхидэг гуримай ёhoop, дариин шатахада маша хурдаар гараhан газай хүсэн болбол ракетые түлхин hүргэнэ гээшэ.

Реактивна аппарадые бии болгохо тухай hанамжые Александр II хаанай аминда халдалсаhан ородой революционер-изобретатель Николай Кибальчич гэгшэ 1881 ондо анха гаргаhан юм. Кибальчич болбол өөрынгөө проектые саазалагдаха ойртоhон хойноо, Петропавловска хэрэм-түрмэ соо hуужа байхадаа зохеоhон байгаа.

Тэрээниие үмөөрэгшэ адвокат энэ гайхамшагта изобретатель тухай сүүд дээрэ иигэжэ хэлэhэн байна.

«Кибальчичын үмөөрэгшөөр томилогдоhон хадаа тэрээнтэй уулзахаяа орон гэhээм, харин тэрэмни сүүдэй хэрэгтэй огто холбогдохогүй, тад ондоо юумэ хэжэ байхадань би ехэл сошожо гайхааб. Кибальчич хадаа агаарта ниидэхэ нэгэ ямаршьеб даа снаряд хэхэ арга бэдэржэ, hанаанда хатанги hуугаа. Тиигэжэ байхадаа энэ изобретениин талаар математическэ бэдэрэлгэнүүдые хэхэ арга олгогшоhой гэжэ хүсэжэ байгаа hэн. Проектээ бэшээд ноедто үгөө».

Сүүд дээрэ хэлэhэн өөрынгөө үгэ соо Кибальчич болбол проектыемни мэргэжэлтэндэ үзүүлыт гэжэ гуйhан байгаа. Хүсэлыень сүүд зүбшөөhэн нэрэтэй болоо. Гэбэшье, саазалагдаха үдэр хүртэрынь ямаршье харюу ерээгүй. Ехэ муухайгаар мэхэлэгдэhэн Кибальчич үлгэгдэн саазалагдаа hэн.

Тэрэ гайхамшагта проектын гадар хуудаhан дээрэ: «энээниие эрдэмтэндэ үзүүлхэ саг мүнөө бэшэ. хэрбээ үзүүлбэл хэрэгтэ хэрэггүй үгэ хүүр гаргажа магадгүй» гэжэ бэшэгдээд, полициин архив соо хүдөөлэгдэhэн байгаа. Энэ проект 1918 ондо «Былое» гэжэ журнал соо анха түрүүшынхеэ хэблэгдэжэ гараа hэн.

Кибальчич болбол реактивна аппарадые бии болгохо талаар гол hанамжые хэлэhэн байгаа. Энэ hанамжыень ородой эрхим эрдэмтэн ба изобретатель К. Э. Циолковский гэгшэ саашань тододхон гүнзэгырүүлhэн байна. Энэ эрдэмтэн болбол дэлхэй дээрэ хэнhээшье түрүүн реактивна хүдэлэлгын теориие гаргаhан ба тэрэнь мүнөө сагай реактивна техникын гол hуури боложо ороhон байна. Иимэ дээрэhээ Циолковский болбол ракетые бии болгогшо ба тэрээниие шэнгэн түлишөөр ажаллуулха аргые шэнжэлэн олгогшо гэжэ нэрлэгдэхэ ёhoopoo нэрлэгдэдэг юм.

Авиацида хоер янзын реактивна двигательнүүд хэрэглэгдэдэг гэбэл, шэнгэн түлишэтэ ба агаарай-реактивна хоер болоно. Теэд hүүлэй үедэ газотурбинна реактивна двигатель илангаяа үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болоо.

Үнгэрэгшэ дайнай hүүлэй үедэ бии болоhон реактивна двигательтэй самоледууд эгээл түргэнөөр ниидэхэдээ час соо 800—880 километр ниидэдэг байгаа. Эдэ самоледууд хадаа ехэ олон дутагдалнуудтай hэн.

Бүри тон шэнэ реактивна самоледуудай ниидэлгын шанар нилээдгүй hайжараа. «Дервент» гэжэ газотурбинна реактивна хоер двигательтэй английска «метеор» гэжэ самолетой хурданиинь нэгэ час соо 970 километртэ хүрөө. Реактивна двигательтэй самоледоор холо ниидэжэ болохо ябадалые «Шутинг-Стар» гэжэ американска истребитель дээрэ ниидэлгэ харуулаа. Энэ самоледоор 1946 оной январиин hүүлдэ Калифорниhoo Нью-Йорк хүртэр 4 час 13 минута соо 3332 километр газарта зуурандаа буултагүйгөөр ниидэhэн байна. Энэ самоледто «Суперджэт» гэжэ 4 мянган мориной эквивалент хүсэтэй газотурбинна двигатель табигдаhан байна.

Реактивна авиациин талаар миил түрүүшын лэ алхамууд хэгдээ гээшэ. Авиациин ерээдүйн хүгжэлтэ болбол реактивна техникын ургалтатай нягта холбоотой. Советскэ эрдэмтэд ба инженернүүд хадаа наука ба техникын энэ hалбари дээрэ ехэ хүсэтэйгөөр хүдэлмэрилжэ байнад.

Б. ЛАВРЕНЕЦ.

Тоо бүридхэл ба хиналтые hайжаруулха

„... Социализм гээшэ хамагай түрүүндэ тоо бүридхэл мүн“ (ЛЕНИН).

1946—1950 онуудта СССР-эй арадай ажахые hэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб хадаа үйлэдбэриин хэмжээе дээшэлүүлхэтэй хамта мүн лэ предприятинуудай бүхы экономическа ажалябуулгые hайжаруулхые хараална.

Эдэ зорилгонуудые бэелүүлгэ хадаа предприятинууд ба учреждениүүд дээрэ эрхим hайнаар табигдаhан тоо бүридхэл ба тоосоое табихые эринэ. Зүбөөр табигдаhан тоо бүридхэлгүйгөөр предприятиие хүтэлбэрилжэ болохогүй. «...Ямаршье барилгын хүдэлмэри, ямаршье гүрэнэй хүдэлмэри, ямаршье түсэблэлэй хүдэлмэри зүбөөр табигдаhан тоо бүридхэлгүйгөөр яабашье ябуулагдажа шадахагүй» гэжэ нүхэр Сталин маниие hургана.

Тоо бүридхэлэй хүдэлмэрилэгшэд ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй эрхим туhалагшанарынь болохо тула, түсэбэй гүйсэдхэлгын тоо бүридхэл ба хиналтые зүбөөр эмхидхэхэ, гүрэнэй жаяг заршамые эбдэгшэдые саг дээрэнь саража байха, гүрэнэй ба ажахын зөөриие үрилтэ hарнаалгаhaa аршалжа байха уялгатай.

Манай республикын предприятинууд ба учреждениүүдтэ эдэ эрилтэнүүдэй ёhoop хүдэлмэрилдэг тоо бүридхэлэй үсөөн бэшэ хүдэлмэрилэгшэд бии. Металлоширпотреб гэжэ Улан-Удын заводто главна бухгалтераар нүхэр И. П. Липатов хүдэлмэрилнэ. Тэрэ хадаа тоо бүридхэлөө нарин нягтаар табидаг ба тоосоогоо саг болзор соонь тушаадаг байха юм. Тоо бүридхэл ба тоосоое тэрэнэй hайнаар табиhан ушар завод дээрэ үрилтэ гээлтэ гаргаха ябадалые зайлуулдаг. Заводойгоо энэ жэлэй түрүүшын хахадай үйлэдбэриин программые 110,6 процент дүүргэндэнь ажалай бүтээсые 7,1 процентээр дээшэлүүлhэндэнь гаргагдаhан продукциин үнэ сэнгые 3,7 процентээр химдаруулhандань ба гүрэндөө 5800 түхэригэй алмалта оруулhандань главна бухгалтер нүхэр Липатовай ехэхэн үүргэ эзэлhэниинь лабтай.

Өөрынгөө предприятинууд ба учреждениүүд дээрэ эрхим hайн тоо бүридхэл ба тоосоо табидаг бусадшье олон главна бухгалтернууд бии. Улан-Удын архиин завод дээрэ главна бухгалтераар И. Н. Быков хүдэлмэрилнэ. Эндэ тоо бүридхэл жэшээтэ hайнаар табигданхай. Тус завод үйлэдбэриингөө түсэбые 119 процент дүүргээ, гаргадаг продукциингаа үнэ сэнгые химдаруулhанай ашаар 22 мянга 617 түхэриг мүнгэ арбилаа, үйлэдбэриингөө бүтээсын түсэб 104,7 процентээр гүйсэдхөө. Үрилтэ гээлтэ эндэ байхагүй. Мүн иимэ байдал Союзглавлегсбылэй Бурят-Монголой базада (главна бухгалтерынь И. Н. Глушков), Ветснабсбыт (главна бухгалтерынь нүхэр Зелигер) ба бусад газарнуудта хараhабди.

Гэбэшье хаа-яанагүй иимэ бэшэ. Хэдэн олон предприятинууд ба учреждениүүдтэ тоо бүридхэл үшөө муугаар табигдана. Тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэд ба мүн главна бухгалтернуудынь өөhэдөөлэ тоо бүридхэлэйгөө задагай зайдан байдалтай дадашоод, ажал хүдэлмэреэ нюдэ балайгаар хүтэлбэрилнэ. Энэ хүтэлбэрилэгшэд хадаа үйлэдбэриин түсэбые тоогойнь талаар дүүргэхые оролдоод, тэрэнэй шанарайгаа талаар ямар байдалтай байhаниие мэдэдэггүй байха юм. Улан-Удын пивозавод дээрэ тоо бүридхэлынь холодоол хоёр гурбан hapaap хожомдожо ябадаг. Жэшээлхэдэ hүүлшын бухгалтерска тоосоое хараад үзэхэдэ, үйлэдбэриин түсэбэй гүйсэдхэлые haтуулхатай хамта эндэ продукциин үнэ сэн химдараагүй, харин нилээд үнэтэй боложо, гүрэндэ 28 мянган түхэригэй гарза оруулагдаа. Салин хүлhэнэйнь фонд 15200 түхэриг үлүүгээр гаргашалагдаа, үйлэдбэриинь бүтээсын түсэб юрдөөл 88 процент дүүргэгдээ, кредиторска үрэ шэрынь 854 мянган түхэриг болошоhон байна. Тиибэ яабашье, завод дээрэхи тоо бүридхэлые хүсэд гуримтайгаар тушаажа абаhан главна бухгалтер Шурыгин мүнөө иимэ байдалые зохистой дээрэ тооложо байна.

Главна бухгалтернууд хадаа гүрэнэй зөөриие арбилан гаргашалхын түлөө оролдохо, социалистическэ зөөриие үригшэд hарнаагшадтай хайра гамгүйгөөр тэмсэхэ ёhотой. Главна бухгалтер Антонов түрүүтэй Бурят-Монголой рыболовпотребсоюзай бухгалтери өөрынгөө энэ уялгые дүүргэнэгүй. Байкало-Кударын рыбкоопто үрилтэ хэгшэд 31,400 түхэриг hарнаагаа. Клюевскэ рыбкоопто—66700 түхэриг. Тиигээд тэдэнэр ямаршье хэhээлтэ амhaaгүй. Энэ туйлай ехэ үрилтэ миил гарза гэжэ хаягдаhанаар тоологдоhон ба эдэ рыбкоопуудай баланснуудыень рыболовпотребсоюзай главна бухгалтер амгаланаар тушаажа абаhан байха юм. Үрилтэ хэгшэдые иигэжэ урмашуулhанай hүүлдэ рыболовпотребсоюзай системэдэ 1946 оной гансал түрүүшын кварталда үрилтэ гээлтэнь 2 дахин шахуу ехэ болошоо.

Зарим нэгэн хойрог этэгээдүүд тоо бүридхэлые зорюута унжагайруулан hатуулаад, тэрэнэй али болохоор бусагайдуулаад, өөрынгөө гэмтэ муухай хэрэгүүдые зохистойгоор ябуулхые оролдодогынь мэдээжэ. БМАССР-эй финанснуудай Министерствын органууд хадаа Бурзатотживсырьегой Кабанскын аймагтахи нютагай конторто бузар муухай фактнуудые элирүүлбэ. Тэндэ hүүлшын хэдэн жэлнүүдтэ тоо бүридхэлэй тон эмхи гуримгүйгөөр табигдаhанай ашаар 133700 түхэриг сэнтэй гүрэнэй зөөри хулгайлагдаhан ба гүрэнэй сэнгээр 48300 түхэригэй элдэб продуктнууд ба эд товарнууд үригдэhэн байха юм. Мүн иимэшүү фактнууд Яруунын аймагай промкомбинадта, Иволгын райлесзагта ба бусад газарта элирүүлэгдэhэн байна.

Гүрэнэй зөөриие хамаг аргаараа арбилхын түлөө, хэрэгтэ хэрэггүй гаргашануудые усадхахын түлөө тэмсэгшэдэй түрүүшүүлэй зэргэдэ байхын орондо зарим нэгэн главна бухгалтернууд хадаа штадууд ба салин хүлhые дээшэлүүлэн, нилээд ехэхэн хоролто гаргадаг байна. Иимэ зохисогүй байдал манай республикада нилээд ехэхэн хэмжээтэй болошоо.

БМАССР-эй финанснуудай Министерствын органуудай 1946 ондо шалгаhан 1216 предприятинууд ба эмхизургаануудай 174-дэнь өөрын дураар, ямаршье шалтагаангүйгөөр салин хүлhэнэй фонд ба штадуудые ехэ болгожо, hара бүриин 119,013 түхэриг үлүү гаргашалhаниинь элирхэйлэгдэбэ.

Тоо бүридхэлые эмхидхэхэ хэрэгтэ илангаяа олон дутуу дунданууд нютагай ажаүйлэдбэриин Министерствын, эдеэ хоолой ажаүйлэдбэриин Министерствын, Буркоопсоюзай, Промкооперациин Коопинсоюзай ба кинофикациин управлениин предприятинууд ба эмхизургаануудта гараhан байна. Гэбэшье, ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй 1946 оной апрелиин 15-да гаргаhан тогтоолой ёhoop Министерствонүүд, Управленинүүд. Ведомствонууд хадаа өөрынгөө мэдэлдэ байhан предприятинууд, учреждениүүдые нэгэ дахинhaa үсөөн бэшээр шалгажа байха уялгатай аад, тэрэнээ тон муугаар бэелүүлнэ. Жэшээлхэдэ, нютагай ажа үйлэдбэриин Министерствын 28 предприятинуудhaa 1946 оной турша дотор имагтал нэгэндэнь шалгалта хэгдээ ба хоертонь дүүргээгүй байна. Барилгын материалнуудай Управленидэ ба культурно-гэгээрэлэй эмхизургаанай Управленидэ нэгэшье шалгалта хэгдээгүй.

Эдэ бүхы бузар муухай баримтанууд хадаа тоо бүридхэл ба тоосоондо манай Министерствонүүд Управлениүүдэй хүдэлмэришэдэй хайшаа хэрэгээр хандадагые, өөhэдынгөө мэдэлэй организацинуудай хүдэлмэриие харадаггүй ябадалые гэршэлнэ. Иимэhээ тэдэнэр тоо бүридхэл ба тоосооной хүдэлмэреэр hонирхожо байха ёhотой уялгатай.

Н. СПИЦЫН

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Кизелевско шулуун нүүрhэнэй бассейнын (Молотовско область) амаралтын байшангай паркын уголок.
А. Бахвалоһой фото (ТАСС-эй фотохроникэ).

БУУДАЛГЫН МҮРЫСӨӨНДЭ БЭЛЭДХЭНЭ

Зэдын аймагта оборонно хүдэлмэри нилээд hайжараа. Август hара соо аймагай колхозуудаар Осоавиахимай 9 эхин организацинууд эмхидхэгдэжэ 116 шэнэ членүүдые элсүүлhэн байна.

Мүнөө 3 команда эмхидхэгдээд эдэ команданууд болохоо байгаа республиканска буудалгын мүрысөөндэ бэлэдхэжэ байна. Энэ үедэ команданууд бэлэдхэлэй буудалга үнгэргэжэ байха юм.

Шэнэ номууд

Бурят-Монголой гүрэнэй хэблэл хүүгэдэй уншаха үльгэрнүүдые hаяар хэблэн гаргахань. Баhа ород хэлэнэй учебнигтэ методическа заабари гэhэн Вишневскиин зохёоhон ном, бурят-монголой hургуулиин хоёрдохи класста үзэхэ ном гаргагдахань.

Эрхим парикмахер

Бурмногопромсоюзай системын «Труд Байкалец» гэжэ промартелиин үhэ абадаг мастерскойн парикмахер нүхэр Федосья Долгова гэгшэ нормоео хододоо 150 процентhээ дээшэ дүүргэнэ. Мүрысөөндэ илахын тула нүхэр Ф. Долговагай жэшээгээр тус артелиин бусад хүдэлмэрилэгшэд ажалай үндэр бүтээсын түлөө тэмсэжэ байна.

610 арhа тушааба

Хориин аймагай Хасууртайн эхин hургуулиин hурагшад Тимофей Иванов ба Трофим Казагаев гэгшэд зунай амаралтынгаа үедэ хүдөө ажахын хоротониие олоор алаба. Эдэнэр өумбраа ба бусад хоротоной 610 арhа тушаагаа.

Модо тарилга

Городые ногооруулхын зорилгоор городой үйлсэнүүдтэ намарай модо тарилга эхилхэнь. Энэнэй тула ажалшадай депутадуудай Улан-Удын горсоведэй гүйсэдкомой дэргэдэ тусхай комисси байгуулагдаад, энэ хүдэлмэриие эрхилэн ябуулжа байна. 300 гаран мойhо, уляаhа ба бусад модонуудай үндэhэнүүд городой центр үйлсэнүүдээр hуулгагдаха юм.

Ангуушадай слёт

Баяхан Баргажанда ангуушадай слет үнгэргэгдэhэн байна. Слет хадаа Баргажанай ба Курумканай ангуушадта хандалга гаргаба. Эхилээд байhан агнууриин сезон соо гурбадахи кварталай түсэбые 110 процент, дүрбэдэхи кварталай түсэбые 120 процент дүүргэхэ гэhэн уялга абаа. Тэрээнhээ гадна 13 залуу ангуушадые hургаха гэжэ уялга абаhан байна.

Амиды мэлхэй

Кяхтын гутал оёдог фабрикын директорэй орлогшо Г. А. Климов гэгшэ Дунда Азиhаа хоёр мэлхэй амидыгаар асаржа, Кяхтын краеведческэ музейдэ тушааhан байна. Тус музейдэ орожо харагшадые эдэ мэлхэйнүүд ехээр hонирхуулна.

Парижска Амгалан тайбанай конференци дээр[э]

Итало-югославска хилэ тухай зүбшэн хэлсэлгэ

ПАРИЖ, сентябриин 7. (ТАСС-эй тусхай корр.). Италида хамаатай политическэ ба территориальна асуудалнууд тушаа комиссиин мүнөөдэрэй заседани дээрэ итало-югославска асуудалые зүбшэн хэлсэжэ үргэлжэлүүлбэ.

Украинын делегат Петровский болбол Юлийскэ Крайна болон Триест тухай асуудал тушаа пленарна заседани дээрэ Мануильскиин хэлэhэн hанал бодолые баримталха гэжэ мэдүүлбэ. Ерээдүйн сагта тогтоохо итало-югославска хилэ тухай хэдэн ондоо вариантнууд Амгалан тайбанай конференци дээрэ табигдаад байна гээшэ. Юлийскэ Крайна болон Триестые Югославиин состав худар оруулха линиие үнэхөөрөө зүб лини гэжэ украинска делегаци тоолохо байна. Илангаяа Белорусска делегациин дурадхаhан лини үлэмжэ дүтэрхы болохо юм гэбэ.

Белорусска линиин проект хадаа үнэнтэ зүбөөр байха гэhэн эрилтые хангана. Иимэ ушарhаа, украинска делегаци болбол белорусска делегациин дурадхалые дэмжэн дүнгэлсэнэ.

Удаа тээнь югославска делегациие хүтэлбэрилэгшэ Кардель үгэ абаhан байгаа.

Карделиин хэлэhэн үгэ

Буляалдаата хэлсээнүүдэй боложо байхада, Югославиин хуулита эрмэлзэлгые буруушаажа, эгээн түрүүн Урда-Африканска Союзай делегат үгэ хэлэбэ. Тэрэ хадаа Триестын сүлөөтэ территориhоо гадна, мүн Истриин баруун хойто талаhаа гадна, үшөө тэрэнэй баруун урда талые Югославиhаа hалгаажа абаха гэhэн өөрынгөө заhабариие үмөөрэhэн байха юм. Сэхэруунь хэлэхэдэ, Урда-Африканска Союзай делегаци болбол Италиин түлөөлэгшэ Бономиин табиhан итальянска эрилтэнүүдэй нэгэ хубиие үмөөрэхэ үүргэ бэе дээрээ даажа абаба гээшэ. Тиихэдэ итальянска эрилтэнүүдэй нүгөөдэ хубиие үмөөрэхэ үүргые бразильска делегаци бэе дээрээ даажа абаа. Тиимэ болохолоороо, итальянска булимтарагшадай табиhан эрилтэнүүдые үмөөрэхэ хүнүүд комиссиин дунда олдоод байна.

Эдэ бүгэдэ хадаа, Югославида эсэргүүсэхэ таатай зохид плацдарм боложо үгөөд, Истриин улад зонойшье аша туhые харюулжа шадахагүй, Итали Югослави хоёрой хоорондохи хүршэ hайнаар hууха аша туhыешье харюулхагүй байха юм.

Урда-Африканска Союзай делегат хадаа амгалан тайбан байхын зорилгоор, Югослави дотор итальянска нациин зониие олоор байлгаха ябадалhаа зайсаха шухала гэжэ хэлэхэ hанаатай. Тиихэ зуураа, урда-африканска делегат болбол нэгэ гүрэн дотор ондоо нациин зонууд бии байхадаа элдэбын тулалдаануудые болон бүри дайн байлдаануудыешье үүсхэдэг юм гэжэ хэлэбэ. Теэд бидэнэр хадаа ондоо нациин зонуудай бии байhан дээрэhээ бэшэ, харин тэдэнэй хойно бэеэ далдалаад байhан агрессор дээрэhээ аюул ушаржа болохо юм гэжэ тоолохо байнабди.

Хэрбээ Урда-Африканска Союзай делегат сэхэруунь хэлэгдэhэн ушар баримтануудтай танилсаха гэжэ оролдоод байгаа юм хадаа, французска лини гээшэ Словениhээ 200 мянган словенүүдые hалгаажа абаха юм, тэрэнь бүхы словенскэ зоной 12 процент болохо байна гэжэ мэдэхэ бэлэй. Урда-Африканска Союзай делегат хадаа Италиин эрижэ байhан юумые бултыень үгэхэ ба Югославиhаа бии бүхы юумыень буляажа абаха hанаатай гээшэ.

Бразилиин делегациин баримталhан hанал бодол оройдоошье бодолгогүй байнабшуу. Бразилиин түлөөлэгшэ хадаа хэдэн олон пунктнууд тушаа Югославиие зүбшөөнэ. Тиижэ байтараа, бразильска делегаци болбол Италиин табиhан тон ехэ эрилтэнүүдые хангаха гэнэ. Бразильска линии гэдэгынь юу байнаб гэхэдэ: бразильска делегаци болбол итало-югославска хилэтэй холбогдоhон асуудалнуудые шиидхэлгые нэгэ жэлээр хойшолуулха гэhэн өөрынгөө дурадхалые хүсэлдүүлхэ hанаатай.

Эдэ бүхы юумэндэ югославска делегаци юун гэжэ харюусаха байнаб гэхэдэ итальянска ба германска булимтарагшадай хүсэ шадалайнгаа дээдэ заhада гараад байhаншье сагта Югославиин арадууд итальянска ба германска дарлалтатай эбсэжэ байгаагүй юм. Теэд мүнөө диилдэhэн агрессорые үмөөрэгшэдэй зүгhөө тэрэ дарлалтые бидэндэ дахин ушаруулха гэжэ байха даньшье Югославиин арадууд тэрээнтэй эбсэхэгүй байнабшуу.

США-гэй түлөөлэгшэ Коннели болбол территориальна эрилтэнүүдые табиха ябадалhаа бидэнэй hэргылхэ ёhотой байhан тухай манда зааба. Территориальна эрилтэнүүд гээшэ дайн сэрэг үүсхэхын эхин болодог юм гэжэ тэрэ хүн хэлээ. Бусадай газарые абахамнай гэhэн эрилтэнүүдэй олонхи ушарнуудта дайн сэрэгүүдэй болодог байhан тухай Коннелиие бидэнэр зүбшөөхэ байнабди. Теэд югославска арад хадаа, хариин булимтарагшын өөрэhөөнь буляаhан тэрэ түрэл газараа эрижэ байна ха юм. Иимэ ушарhаа, Коннелиин хэлэhэн уряал гээшэ агрессиие зүбтүүлхэ гэhэн, булимтарагшадые дэмжэхэ гэhэн удхатай болоно.

Дам саашаа британска делегат Макнэйлын хэлэhэн үгэ тушаа Кардель иигэжэ хэлэбэ. Британска делегат хадаа ямар ушар баримтанууд, ямар этническэ, географическа, экономическа болон бусад баримтанууд энэ тэрэ линиие гү, али энэ тэрэ дурадхалые зүбтүүлхэ байhан тухай мэдэхэ хэрэгтэй гэбэ. Баатарлиг ехэ тэмсэл хэжэ байhан бүхы саг соогоо Гитлертэ эсэргүү дайн сэрэгые ямар условитойгоор хэжэ байhан тухайгаа нэгэтэшье хэлээгүй байhан союзница-Югослави хадаа өөрынгөө территориин али нэгэн хубиинь яахадаа буляагдан абтахаа байhан тухай мэдэхэ эрхэтэй байнабшуу.

Франциин түлөөлэгшэ хадаа Югославиин эрхэ ба ажа-амидаралай аша туhые Италиин империалистическа аша туhатай сасуулжа хараха hэдэлгэ гаргаhаниинь гайхалтай. Франциин түлөөлэгшэ хадаа тэдэ хоерой хоорондо ямаршье илгаа үгы байhан шэнгеэр хэлэнэ.

Кардель болбол нилээд олон тоо мэдээн ба документнүүдые харуулжа итало-югославска хилэ тухай асуудалда Югославиин позициин үндэhэтэй байhаниие тодо hонороор гэршэлжэ үгэбэ. Тэрэ хадаа Горица гээшэ гол түлэб словенскэ город юм, тус город шадарай газар хадаа барандаа словенскэ байhыень харуулаа. Дам саашаа Югославиин делегат болбол Канальска губи газарые Югославиин абаха эрхэтэй байhаниие үндэhэлжэ харуулна.

1911 оной бэшэлгын ёhоор 34 мянган словенүүд, 601 итальянец ба 1921 оной бэшэлгын ёhоор 13904 словен ба 1294 итальянецын бии байhан Бенешскэ Словени яахадаа Италида үгтэхэ болоноб?—гээд Кардель асууна. Бенешскэ Словени, мүн тэрэшэлэн Горица болон Канальска губи тухай асуудалнуудта Югославида гарзатайгаар этническэ заршамые эдэхэhээ гадна, мүн тэрэнэй аюулгүй байлгые эдэнэ.

Тржичын ба тэрэнэй областиин олонхи зониинь Югославитай нэгэдэхые эрижэ байдаг юм гэбэ.

Кардель иигэжэ үргэлжэлүүлнэ:

—Великобританиин делегат Макнэйл иигэжэ хэлээ: «итальянец байха гээшэ гэмтэ ябадал бэшэл даа». Хэндэ зорюулжа иигэжэ хэлэhыень мэдэнэгүйб. Зүгөөр, Югославиин арадуудай итальянска арадта ямараар хандажа байhан тухай Триест, Тржич, Горица болон Юлийскэ Крайнын бусад областьнуудай итальянска түлөөлэгшэд хэнhээшье hайнаар хэлэжэ үгэжэ шадаха байна, тэдэнэр хадаа Юлийскэ Крайнын итальянска зоной үмэнэhөө Югославитай нэгэдүүлхые эрихэ гэжэ эндэ ерээд байна гээшэ. Тэдэнэр хадаа Юлийскэ Крайна дотор байгуулагдаhан итальянско-словенскэ хани барисаан гээшэ арадуудай хоорондохи эб найрамдалые. хайшан гээд байгуулха хэрэгтэй байhанай үльгэр жэшээ болохо байhыень хөөрэжэ үгэхэ hанаатай.

Великобританиин делегадта би үшөө нэгэ юумэ хэлэжэ үгэхэ хүсэлэнтэй байгааб. Итальянец байха гээшэ гэмтэ ябадал бэшэ байhаниинь зүбтэй. Теэд бусадай газарые булимтаран абаха гэдэг, бусад арадуудай эрхэ сүлөөе hалгааха гэдэг, бусад оронуудые экономическаар мүлжэхэ ябадалда оруулдаг гү, али арадуудай гол шухала эрхые гэшхэжэ байдаг хүнүүд барандаа шоо үзэгдэхэ юм гэжэ сохом этигэхэ байнаб. Тиимэ хүнүүд югослав, итальянец гү, али ондоошье нациин байгаа хадаа өөрэгүй шоо үзэгдэхэ ушартай.

Министрнүүдэй Соведэй проектээр дурадхаhан югославско-итальянска хилэ тушаа иимэ байна гээшэ. Сүлөөтэ Триест болон Югославиин хоорондо табиха гэжэ дурадхаhан хилые шэнжэлжэ үзөөд байбал, энээнhээ дээрэ бэшэ байдалтай.

Эдэ хоер ушар баримтанууд дээрэhээ үндэhэлжэ ба хэлсээ баталха ябадалые хүнгэдхэхые хүсэжэ, Югослави болбол Триест тухай өөрынгөө статудые дурадхаhан байна. Энээндэ нюуса .далда юумэ ороогүй байха юм. Бидэнэр хадаа Триестын зон тухай оролдохо гэжэ хэлэгдэжэ байгаа юм хадань тэндэхи итальянецууд болон словенүүдэй хоорондохи хани барисаан тухай оролдохо хэрэг гараад байгаа юм хадань, тэндэхи нютагай хуули бариха засаг-түрые Триестын улад зоной өөhэдынь гарта үгэхэ шухала байна гэжэ ойлгообди. Тиимэ. хадань, бидэнэр Триестые Югославитай нэгэдүүлхэ гэжэ дурадхаhан байнабди. Тэрээнhээ гадна, Триестын статут хайшан гээд бэелүүлэгдэжэ байhанай хойноhоо аюулгүйн Совет хиналта табижа байха ёhотой, тиигээд байбал Триестын зоной хуули засагаа өөhэдөө дүүрэн хүтэлхэ ябадалые хангаха, национальна тулалдаануудые гаргахагүй, мүн тэрэшэлэн Югославида ба Дунай мүрэн шадарай оронуудта порттой байха ябадалые хангаха ушартай гэжэ hанагдана. Экономическа талаараа Триест гээшэ Югославиин таhаршагүй хубинь болохо ёhотой, энэ хадаа Триестын өөрынь аша туhада тааража байна гээд бидэнэр юушье нюунгүйгөөр сэхэруунь хэлэжэ байнабди.

Зүгөөр, британска, американска, мүн зарим талаараа французска дурадхалнууд хадаа демократическа гэжэ нэрлэхын аргагүй байhан хадань, тэрэниие Югослави абажа шадахагүй байна. Тэрэнь юуб гэхэдэ: Триест гээшые гансахан Югославиhаа бэшэ, мүн Триестдэ hуудаг зонhоо өөhэдhөөнь hалгааха гэнэ.

Триест тухай үни удаан саг соо буляалдаата хэлсээнүүдэй болоhоной эсэстэ иимэ юумэ элиржэ гараад байна гээшэ. Триест хадаа Адриатическа далай дээрэ хариин гүрэнэй база болгогдохо байна, тэрэ базын уршаг татадаг байhаниинь бидэндэ мэдээжэ.

Дээрэ хэлэгдэhэн ушарhаа Югославска делегаци болбол нэгэ хэдэн тобшолол гаргаха hанаатай байна. Тэрэнь юу байнаб гэхэдэ:

1) Югославска делегаци болбол урда-африканска ба бразильска делегацинуудай дурадхалые эрид шууд буруушаана.

2) Югославска делегаци болбол Итали ба Югославиин хоорондохи хилэ тухайшье, мүн Триестын сүлөөтэ территори болон Югославиин хоорондохи хилэ тухайшье Министрнүүдэй Соведэй дурадхалые эбажа шадахагүй байна.

3) хэлсээ хэхын зорилгоор Югослави болбол Триестые сүлөөтэ город болгохо гэhэн тусгаар интернациональна статудые зүбшөөхөөр бэлэн байна, тиихэдээ тэрэнэй хилэ хадаа Триестын ба тэрэнэй оршон тойрон байhан газар тээшэ абаашагдаха ёhотой, мүн тиихэдээ Триест болбол Югославитай ба тэрэнэй ара талада байhан бусад оронуудтай экономическа талаар дүүрэн холбоотой боложо, уласхоорондын порт болохо ёhотой.

Эдэ бүхы ушар шалтагаан дээрэhээ, Французска линеэр Югославиин арадуудта ушаруулагдаха үнэнтэ зүб бэшэ ябадалые Югославитай зүбшэжэ заhаагүй юм hаань, Югослави болбол ямаршье шиидхэбэриие тоохогүй ба Италитай эбтээ орохо тушаа хэлсээндэ гараа табижа шадахагүй байна гэжэ би югославска делегациин үмэнэhөө мэдүүлхэ байнаб. Триестын статут тушаа мүн лэ тиигэжэ хэлэгдэхэ байна. Югославска делегаци тиимэ асуудал юундэ табяад байнаб гэхэдэ Югославиин арадуудай эрхэ сүлөө тухай, тэндэхи арадуудай ажа амидаралай асуудалнууд тухай Югославиин арадуудай эдлэхэ эрхэ тухай хэрэг гараад байнабшуу. Бидэнэр хадаа нилээд олон юумэhээ арсажа шадахабди, теэд эрхэтэй сүлөөтэй ба бэеэ даанхай байха ябадалhаа хэзээшье арсахагүй байнабди.

Югославиин правительство болбол югославска солдадуудhаа гадна, мүн Юлийскэ Крайнын боецүүдэй гартаа буу зэбсэг барижа тэмсэhэн ба ами бэеэ үгэhэн тэрэ хэрэгhээ арсаха эрхэгүй байнабшуу.

Бразильска заhабари буруу hүрэбэ

Удаа тээнь бельгийска делегациин түлөөлэгшэ үгэ хэлэжэ, итало-югославска хилэ ба Триест тухай асуудал айхабтар ехээр худханги байна гэжэ тоолоод, энэ асуудал тушаа ямаршье дурадхалнуудай түлөө голосовани болоходонь бельгийскэ делегаци hаналаа үгэнгүй байха юм гээд мэдүүлбэ.

Заседаниин эсэстэ итало-югославска хилэ тухай асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгые нэгэ жэлээр хойшолуулха гэhэн бразильска дурадхал голосованида табигдаhан байгаа. Тэрэ дурадхалай түлөө бразильска делегаци гансаараа голосовалжа, 18 делегат тэрэниие буруушаажа голосовалhан байна. Тиимэ болохолоороо, бүгэдэ нийтын эб найрамдалда аюул ерүүлхэ удхатай байhан бразильска дурадхал шал буруу hүрэбэ гээшэ.

Финляндида хамаатай политическэ ба территориальна асуудалнууд тушаа комиссида

ПАРИЖ, сентябриин 7. (ТАСС-эй тусхай корр.). Финляндида хамаатай политическэ ба территориальна асуудалнууд тушаа комисси өөрынгөө hүүлшын хоер заседани дээрэ Финляндитай хэгдэхэ эб найрамдалай договорой проектын эсэсэй статьянуудые хаража үзэбэ.

32-дохи статьяда заhабари байна гэжэ түрүүлэгшын мэдүүлхэдэнь тэрэниие австралийска делегациhаа гараhан гэжэ комиссида хабаадагшад бүгэдэ мэдэжэрхиhэн байна. Энэ хадаа Парижска Амгалан тайбанай конференциин ябасые ажаглан хаража байгшад бүхэндэ гайхалтай хэрэг бэшэ, юундэб гэхэдэ энэ делегаци болбол өөрынгөө заhабаринууд, проектнүүд ба дурадхалнуудаар бүхы комиссинуудые даражархидаг байhыень тэдэнэр харана. Бүхы комиссинуудта ородог австралийска элдэб янзын ээлжээтэ заhабаринуудай тусхай столые хэблэлэй түлөөлэгшэдтэ материалнуудые тараадаг зал соо илгажа табиха хэрэгтэй болоhон байна.

Договор бэелүүлхэ ябадалда гараhан али бүхы арсалдаануудые шиидхэбэрилхэ тусхай «гүйсэдхэхэ комитедые» байгуулха гэhэн австралийска заhабари тухай мүнөө хэлсэhэн байна. Энэ заhабаринь комиссяар зайлуулагдаhан байна. Мүн Шэнэ Зеландииншье түлөөлэгшэ голосованиhаа арсаха хэрэгтэй [...] тоолоно. hүүлээрынь [...] болбол Хельсинкидэ [...] СССР-эй ба Великобританиин [...] түлөөлэгшэд бэе бэетээ зүбш[...] ажаллажа, договорые бэелү[...] тэрэниие ойлгосохо тушаа бү[...] далнуудаар Финляндиин пр[...] ствотай харилсахаар союзна[...] то гүрэнүүдые түлөөлхэ боло[...] хараалhан Финляндитай хэг[...] найрамдалай договорой пр[...] 32-дохи статьяе hайшааба.

Договорые ойлгосохо гү, а[...] ниие бэелүүлхэ талаар гараh[...] даануудай ямар аргаар зайл[...] ха тухай хэлэгдэhэн 33-дахи[...] хэлсэн үзэхэдөө, тиимэ арсал[...] хоер элшэн түлөөлэгшэдэй [...] үзэлгэдэ үгтэхэ ба хэрбээ т[...] шиидхэбэрилэгүй хадань [...] рондын сүүдтэ дамжуулагда[...] той гэhэн английска дурадхал[...] мисси абаба. Тиихын хамта [...] болбол анха түрүүн тэдэ асу[...] дые дипломатическаар [...] hүүлээрынь хоер элшэн түлөө[...] үзэмжэдэ үгэхэ гэжэ хараа[...] ветскэ делегациин ехэ таару[...] халые зайлуулба. Советскэ [...] түлөөлэгшэ К. Новиков үгэ х[...] hайн дурын организаци боло[...] хоорондын сүүдтэ эрхэ бэшэ [...] ёhотой гэжэ договорой про[...] хараалжа болохогүй гэжэ заа[...]

Комиссиин мүнөөдэрэй засе[...] үлэhэн хубинь эб найрамдал[...] ворнуудые дахин хаража үз[...] ла тусхай механизм байгуул[...] австралийска үшөө нэгэ за[...] зүбшэн хэлсэлгэдэ зорюулагд[...] дурадхалые аршалжа үгэ [...] австралийска делегат Холсо[...] репарацинууд ба реституцин[...] шаа статьянуудые дахин хар[...] хэдэ хэрэгтэй гэжэ hанаhан[...] дүүлбэ. Тиихэдээ Советскэ [...] фашистска агрессиhээ хохид[...] сад оронуудта зүб зүйтэй р[...] нуудые түлэхэ ябадалые h[...] гэhэн hэдэлгэдээ сохилто аб[...] стралийска делегаци болбол [...] рамдалай договорые эртэнhээ [...] жолхые, договорой репарац[...] бусад статьянуудые дахин [...] үзэхын тула нүхэ hүбэ гарга[...] та бэхи амгалан тайбаниие [...] хэрэгые худхаха хуймахын [...] хид үндэhэ hуури бии болго[...] доно. Австралийска делегаци[...] радхалай хоротой гэмтэй б[...] СССР ба Чехословакиин д[...] нууд зааба. Мүн тэрэшэлэн [...] ска түлөөлэгшэ ба зарим хэд[...] делегадууд энээндэ эсэргүүс[...] хэлэбэд. Австралийска де[...] бэшэ комиссиин бүхы член[...] стралийска заhабариие бур[...] голосовалба. Шэнэ Зеланди[...] гат голосованиhаа дахин арс[...]

Тэрэшэлэн комисси болбо[...] ляндитай хэгдэхэ эб найрамд[...] говорой проектые ратиф[...] журам тухай тэрэ договорой [...] тын статьяе hайшааба.

Харюусалгата редактор
Ц. Д. ДАМДИНЖ[...]

РЕДАКЦИИН АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 26. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС. Улан Удэ. Унэн). ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23. АТС 1-80; зам. редактора—23, ответ. секретаря—3-23; отделов: партийной и комсомольской жизни сельского хозяйства—3-23 (2 зв.), культуры и быта, промышленности и транспорта—4-52; писем редакции, внутренней информации и переводов—4-52 (в зв.); об'явлений—2-64 (2 зв.).

Н—00696

Типография Государственного газетного издательства при Совете Министров БМАССР.